

Ilmub kord nädalas.

TOIMETUS JA TALITUS:	TELLIMISE HIND:	KUULUTUSTE HIND:
Tallinn, Pagari tän. № 1, tuba 50. (Sõjaministeeriumi majas). Avatud kell 8—15. Telefon 1-63 (Sõjaväe keskjaamast).	Aastas Mk. 300 Poolaastas „ 150 Veerandaastas „ 75 Üksiknummer 15 marka.	$\frac{1}{1}$ lehekülge Mk 3600 $\frac{1}{2}$ „ „ 1800 $\frac{1}{4}$ „ „ 900 $\frac{1}{8}$ „ „ 450 $\frac{1}{16}$ „ „ 250

№ 42.

Laupäeval, 18. oktoobril 1924.

VI aastakäik.

S I S U:

Joh. Mey: Lühike ajaloolik ülevaade hüdrograafilisest meremõõtmisest Eesti vetes. — E. Bach: Eesti-Vene piiri ehituse tööd. — Kehaline kasvatus. Dr. med. J. Vilms: Sportlise treeningu teaduslistest alustest. — Sõjapoliitilist Poolast, rannariikidest ja Rumeeniast. — Sergei Leets: Lennukvastaste kuulipildurite õpetamisest. — Soome peaminister idapoolsest hädaohust. — Vabadusristi kavalerid: vanem-allohvitsner Arnold Mikker ja noorem-allohv. J. Märtson. — J. J.: Kolmik sõprus. (Jutustus). — V. Tammemägi: Sõja koledus. — Lagus: Läti sõjalaeva „Virsaitis’e“ külaskäik Tallinnas 2.—5. okt. 1924 a. — Jalgpallivõistlus Läti sõjalaeva „Virsaitis’e“ ja meie Läänemere laevastiku divisjoni jalgpalli meeskondade vahel. — H. Fr.: Eesti-Läti kaitseväge vaheline sõprusvõistlus jalgpallis 5. X. 24. Riias. — Sõjaväelised teated välisriikidest. — A. K.: Väljamaa sõjaajakirjandus. — Õiendus. — Tänuavaldus. — Kroonika.

Eesti sadamad ja rannad.



(Kindralstaabi IV osak. topo-hüdrograafia aastaraamatust.)

Sõrve sadam ja tulitorn Saaremaal.

Lühike ajaloolik ülevaade hüdrograafilisest meremõõtmisest Eesti vetes.

Katked Kindralstaabi IV osakonna topo-hüdrograafia aastaraamatust 1924 a.

Eesti Vabariik asub Baltimere idakal- lastel. Teda piiravad kolmest lüljest meri, merilahed ja järved, ta mandri ja saarte ala pii- rist ulatub ligi 80 prots. veteni. Seega on meri ja veed oma tulu ja rikkusega Eestile suurelt ja laialt tarvitada ning kasutada niihästi laevanduse, kui kalanduse ja merikaubanduse aladel. Eesti sadamad on hästi soodsa geo- graafilise asendi poolest omandanud lääne- ja idamaade vahese merikaubanduse ning tran- siidi alal teiste Baltimere sadamate hulgas silmapaistva koha. Seega peaks Eesti merest, eriti majanduslisest küljest, huvitatud olema, sest meri on talle üheks tähtsamaks sissetuleku allikaks ja elusooneks ning ühenduslüliks läbi- käimises teiste maade rahvastega.

Mere tähtsus oli selge juba vanadele eestlastele, kes siia rannamaadele ja saartele elama asudes juba kohe merd ja mereteid kasutama hakkasid, soetades endile laevu ning käies laevadega ülemere naabermaades kaubitsemas või sõda pidamas. Ja just merel omandasidki meie esivanemad endile ajaloolise kangelaste ja kardetavate meriröövlite nime ning vast mere kaudu levitasid nad oma nime vanadele kultuurimaadele.

Ka pärastistele meie maa valitsejatele, eriti just Rootsi ja Vene riigile, olid siit meri ja lahed ihaldatavaks esemeks. Meri oli neile siin väga kohane ja soodne ülemere kauba- ajamiseks ning ka väga kohane merisõja pidamiseks. Sellepärast, et siit merega ja selle sügavustega ning madalikkudega lige- malt tutvuneda ja selle iseloomu tunda, hakati siin juba umbes 300 aasta eest mere ja ranniku suurusid ja olusid uurima ning mõõtma. Sel- lega tegid algust esmalt rootslased, kes tol ajal oma tugeva laevastikuga ja vahva sõjaväega Baltimere üle valitsesid. Rootsi kuningas Gus- tav II Adolf Liivimaad oma alla võttes (1629), kavatses Baltimerest täielikku suure Rootsi riigi sisemerd teha. Sellest seisukohast välja- minnes, ning oma laevastiku edasi-tagasi lii- kumisi ärakasutades, hakati hoolikalt Balti- merd uurima, muuseas võeti ka sel ajal enam- vähem tuntud Eesti meri mõõtmise alla; sellega tehti siin ja seal algatust ning saadud andmete järele valmistati merikaarte.

Esimesed merikaardid Baltimerest ja selle lahedest ilmusid umbes 17. aastasaaja keskel rootsikeelse, ja kõige vanaaegsema siit mere kaardi andis välja Rootsi sõjalaevastiku lae- vajuht Johan Mansan 1644 a. See kaart valmistati lihtsas lapikprojektsioonis ning kaar- tiga ühes ilmus ka esimene lootsiraamat „Lots“.

1694 a. seadis Rootsi admiral Rosenfeld Baltimere kaarti juba merkaatori projektsioo- nis kokku; hiljem täiendas seda admiral See- helmi mõõdiste andmetega j. n. e.

Venelased, Eesti maa oma valitsuse alla saades, tarvitasid hakatuses enamalt jaolt Hol- landi ja Rootsi merikaarte, kuid asusid hiljem ka ise mere mõõtmisele ja merikaartide soeta- misele.

Eesti meripiirides hakkasid venelased 1715 aastal esimesi katseid tegema mere mõõtmise- ga ja ranniku ülesvõtetega, nimelt Riia ja Soome lahe aladel; keiser Peeter andis mõõtjatele kõva käsu, et „hästi sageli põiki lahe sõita ja mõõta ning täpne kaart selle järele teha“. Soome lahes mõõdeti merd siis Narva ja Kõrge- saare (Hoglandi) paralleelide ning Kõrgesaare ja Seiskari meridiaanide vahel. Kus paigas siis Riia lahes mõõdist tehti, ei ole teada.

Peeter I. valitsuse ajal mõõdeti merd ja võeti kaardile Eesti rannik Narvast kuni Haapsaluni ning valmistati sellest 1 peakaart ja 12 osalist merikaarti (1726). Mõõdist ja ülesvõtteid tehti peaaasjalikult talvel jää pealt; töid juhatas insener-polkovnik Lüherasa ja teised.

Arvesse võttes selleaegseid puudulikke ins- trumente ja mõõtriistu ning käepärast olevaid laevu, tuleb oletada, et Peetri ajal tehtud kaar- did ei võinud kuigi täielikud olla ja ei olnud neil täpsuse mõttes suurt tähtsust ega väärtust, sest 1738 a. tehti siitmere Hollandi ja Rootsi merikaartidest ikka veel venekeelseid koopiaid.

Aastal 1746—1752 alati meie vetes enam- vähem süstemaatilist mõõdist ja ülesvõtteid tegema. Nende tööde andmete järele val- mistati Eesti mere ja ranniku aladest järgmised merikaardid: 1) Kõrgesaarest — Naissaareni, 2) Naissaarest — Ristnani, 3) Ristnast — Vin- daviini ühes Muhu väinaga ja Riia lahega ning 4) Tallinna laht. Töid juhatasid hüdrografid: Nagajev, Vinkov, Lebjadnikov, Rjabinin, Tschernov, Serbin ja teised. Mitmele meie meres leiduvatele merimadalikkudele on nende meeste nimede järele nimetused antud, mis enamaltjaolt veel täninigi püsivad, nagu meri- kaartidel näha.

Esimene ülalnimetatud kaartide atlas sai valmis 1757 a. Nagajev esines sellega keis- rinna Elisabetile. Ühelajal seati kokku ka siitmere lootsiraamat, nõndanimetatud „Lotsia“, mis ilmus kolmes jaos esmalt käsikirjas; sel kujul võeti see ka laevadel tarvitusele. Alles 1789 a. saadi see raamat trükitult välja anda. Venelased tarvitasid Nagajevi atlassi ja lootsi-

Eesti rannik.



(Kindralstaabi IV osak. topo-hüdrograafia aastaraamatust).

Hüdrograafid mõõdist tegemas.

raamatut nii, nagu see kokkuseatud oli — 50 aastat.

* * *

XX. aastasaja algul, kui meie rannasõidu-laevastik juba hästi suurenenud oli ja seega ta liikumine siin rannavetes tihedamaks kujunes, mille tõttu ka meriõnnetuste arv nende laevade hulgas endisega võrreldes kasvas, hakati aru saama, et meil väga vähe veel häid sadamaid leidub; eriti varjusadamaid, milles väiksemad laevad võiksid tormiliste ilmadega tarvilist varjupaika leida. Neid kavatseti luua. Ka oodeti sel ajal ühelt ehk teiselt poolt sõja lahtipuhkemist, mis oma mõlluga pidi ka meie vetesse ulatama. Eriti oodeti sõda juba siis sakslaste poolt tulevat (nagu see viimaks sündiski), ja just sakslastele tõkkeks ehitatigi muuseas Liibavi ja Tallinna sõjasadamad ja kindlused. Sõjaajal pidid siis meie vetesse kavatsetavad rannasõidu varjusadamad ka miinipaatidele tarbekorral redupaika ja seisukohta pakkuma.

Silmaspidades seda asjaolu, hakati niihästi kaubandus- ja tööstusministeeriumi, kui ka meriministeeriumi poolt agaralt siin laevateid rannäärsetel madalatel ja kitsastel kohtadel ning saartevahelistes väinades ja salmedes uurima ja mõõtma ning varjulisemaid ja lähedalt ligipääsevamaid varjusadama kohti otsima ning valima. Samuti võeti olemasolevate sadamate juures üks kui teine parandus ja täiendus ning süvendamine ette, et need sõja korral laevastiku opereerimiseks küllalt kõlbulikud oleksid. Peale selle kavatseti siia veel uusi puhtsõjasadamaid asutada (Tallinn, Rohuküla ja teised), ning kavatseti sõjalae-

vade liikumiseks ja otsemaks läbipääsuks ka uusi merikanaale soetada ja süvendada.

Seega oli hüdrograafilistele ja hüdrotehnilistele töödele, mis XX. aastasaja algusest kuni Eesti iseseisvuse alguseni (1919) meie vetes ja rannikul tehti, peaaesjalikult ainult *strateegiline tagamõte* ja tähtsus antud ning selle tõttu saadeti siin ses suhtes ka haruldasemad suured tööd korda, mis meie laevasõidule mitmed soodsad faarvatrid ja sadamad andis. Kahjuks ei jõutud aga neid töid kõiki täitsa lõpule viia, nagu Tallinnas, nii et Vabariigil veel mõndagi tagantjärele tuleb korda seada.

* * *

Väga tähtis on töö, mis selle aja jooksul faarvatrite süvendamise ja merikanaalide soetamise poolest meie vetes tehti. Need oleksid:

1. *Aegna kaanal*, Kräsuli ja Aegna saare vaheses salmes — 700 m. pikk, 40 m. lai ja 3 m. sügav; sai valmis 1905 a. See kaanal võimaldab ida poole minevatele või sealt tulevatele väiksematele laevadele 4 miili otsemat teed Tallinna tulla, kui ümber Aegna saare sõites.

2. *Kumaru kaanal*, Lääne mandri ja Kumaru laju vahel Muhu väinas, 15 klm. pikk, 60 m. lai ja 8 m. sügav. Selle sügavuseni süvendati ka kogu faarvater Kessu laju juurest hakates kuni Hari kurguni, üldse 35 klm. pikkuselt. See oli suurim süvendamistö lahtises meres, mis Venemaal üldse kunagi oli tehtud. Kaanal sai valmis 1916 a. Soome ja Riia lahe vahel sõitvatel suurematel laevadel on nüüd seda faarvatrit tarvitades tee läbi, Muhu väina umbes 75 miili võrra lühem

kui ümber Hiiu- ja Saaremaa läbi Sõrve mere sõites.

3. Voosi kaanal, Vormsi ja Noarootsi vaheses salmes — 15 klm. pikk, 43 m. lai ja 4,5 m. sügav; sai valmis 1916 a.

4. Ruki kaanal, Haapsalu-Rohuküla faarvatril — 2,5 klm. pikk, 43 m. lai ja 4,5 m. sügav; sai valmis 1916 a. Voosi ja Ruki kaanali vahene faarvater süvendati vastavalt kaanalite sügavusele kokku 25 klm. pikkuselt. See faarvater on hästi varjuline ja ka märksa lühem tee laevadele, mis Muhu väina ja Soome ning Riia lahe vetes sõidavad.

5. Soela kaanal, Saare- ja Hiiumaa vahel — 9 klm. pikk, 64 m. lai ja 5 m. sügav; sai valmis 1916 a. Kaanal on väga tululik rannasõidulaevadele; lääne või loode tuultega ning suure lainetusega võivad laevad selle kaanali kaudu varjulist teed läbi Muhu väina vete valida, või siin head ankruplatsi leida.

6. Kuivarahu kaanal, Ruki rahu ja mandri vahel, Haapsalu lahe piirides, — 400 m. pikk, 40 m. lai ja 4 m. sügav; võimaldab laevadele otsemat teed väina; sai valmis 1917 a.

7. Püssirahu kaanal, Hiiu-Suursadama faarvatril, Püssirahu silmas — 200 meetrit pikk, 40 m. lai ja 5 m. sügav; annab siiasõitvatele laevadele laheda ja sügava vesitee; sai valmis 1916 a.

8. Sõrve kaanal, Sõrve sääre ja Lombina vahes silmas — 300 m. pikk, 43 m. lai ja 4,5 m. sügav; on laevadele lühemaks teeks Saaremaa läänerannast Riia lahte tulles või ümberpöörduvalt, kusjuures Sõrve sadam head tuulevarju pakub. Kaanal sai valmis 1916 a.

Peale selle süvendati tol ajal veel hulk sadamate faarvatreid ja kaevati kaanal sadamate sissekäigu teedele ning sadamate basseinides, nagu: Narva-Jõesuus, Tallinnas, Loksal, Aegnas, Naissaares, Baltiskis, Haapsalus, Rohusadamas, Heltermaal ja Pärnus. Kahjuks on aga märgata, et need merikaanalid ja kunstlikult soetatud faarvatrid mõnes kohas mere-lainetega ja vooludega umbseks uhutakse (Narva-Jõesuu, Kumaru), mille tõttu neid aegajalt tuleb uuesti süvendada.

Väljasõit 1921 a.

Peipsi-Pihkva ja Soe järv olid tänini hüdrograafiliselt — navigatsiooni mõttes — täiesti vähe uuritud. Endine Vene veeteede ja sadamate valitsus oli siin küll jõgede ja järvede madalamatel kohtadel ning faarvatritel ja sadamates ülesvõtte ning möödise alal üht ja teist teinud, kuid nende tööde andmed, plaanid ja kirjeldused on suuremalt jaolt kaduma läinud või Venemaale viidud. Järvede üldala veesügavusest on meil ainult üks

Ohwitserid, allohvitserid ja sõdurid, tutwustage ja äratage huvi „Sõduri“ wastu oma sõprade ja tuttawate ringkondes!

väga pealiskaudne ja väheväärtuslik kaart (merkaatori projektsioonis) käepärast. Siis on veel olemas möödise kaart Soe järve piirkonnast kahes jaos, kokkuseatud sõja ajal (1917) tehtud möödise järele (polyeder-projektsioonis). Esimene kaart möödus 1:168000, teised kaks — 1:42000. Neil kaartidel puuduvad kompassi variatsiooni andmed ning tõelikud asimuudid. Peale selle on jõgede ja järve kalda ala ilmes, võrreldes varemäl ajal valmistanud topograafiliste kaartidega, mõndagi muutust märgata. Samuti tuleb ette siinseil veeteedel ja faarvatritel madalaid kohti, mis senini tundmatud olid. Ka järve kalda-veere sügavused muutuvad aegajalt nähtavasti madalamaks, eriti on seda märgata Piirisaare vesikonnas.

Järvel ja jõgedel, eriti Emajõel ja selle suubumise piirkonnas, valitseb kaunis elav laevaliikumine. Laevad sõidavad siin nii ütelda käsikaudu. Neil puuduvad tarvilised kaardid orienteerimiseks veesügavuste vahekorras. Peipsi järv on küllalt suur, et seda võiks meie sisemereks nimetada. Ta sarnaneb mitmes suhtes merele, selle tõttu on kohustatud siinsed reisijatalaevad, vähemalt need, mis järvel sõidavad, diplomeeritud laevajuhte pidama. Viimased peaksid laeva juhtima nõutud navigatsiooni korra järele, kuid nad ei saa seda teha ilma kaardita, mis ei ole laevasõidu nõudeile vastavalt kokku seatud.

Selle asjaolu peale rõhku pannes, avaldas meriasjanduse peavalitsuse juhataja kapten Tiidemann soovi, et Peipsi vesiteedel, faarvatritel ja sadamates tuleks tarviline möödis ja ülesvõtte teha ning selle järele hüdrograafilised kaardid ja plaanid teatud peensuseni valmistada.

Piki keset Peipsit ja sellega ühendatud järvi läheb Eesti-Vene piir. Iga riik hoolitseb selle eest, et ta piiriäärne ala hästi põhjalikult uuritud ning selle omadused täpselt teada oleksid. Eriti on see strateegilisest küljest tähtis ja väga tarvilik. See põhimõte on ratsionaalselt ka Eesti kohta maksev.

Kõike seda silmaspidades otsustas sõjaväe kindralstaabi valitsus kogu Peipsi, Soe ja Pihkva järve Eesti veteala ühes kaldaäärse maa-alaga laialdase uurimise alla võtta, esimeses järjekorras järvede kaldaäärne maariba umbes 2 klm. laiuselt topograafiliselt üles võtta ja plaanistada ning samuti järvede vesiala kuni

Eesti rannik.



(Kindralstaabi IV osak. topo-hüdrograafia aastaraamatust)

Luide rannik Hiiumaal.

Eesti-Vene piirini hüdrograafiliselt ülesvõtta, tehes laialist mõõdist ning uurides navigatsioonilisi olusid niihästi ranna- kui keskjärve vetes, et siis Peipsi alast täielikke merikaardisüsteemilisi hüdrograafilisi kaarte soetada.

Seda ülesannet täitma saadeti Peipsile hüdrograafiline ekspeditsioon, mille koosseis oli: juhataja hüdrograaf kapten Murashev-Petrov, tegevad hüdrograafid leitnant Hennings, k. s. kapten Saar, leitnant Arro ja s. a. as. Tibar ning triangulaator al. kapten Douglas, peale selle 4 meriväelast ja 28 vabapalgalist töölist ja merimeest.

* * *

Peipsiäärne triangulatsioon tehti selleks, et topo- ja hüdrograafilistele töödele täiendavaid trigonomeetrilisi punkte määrata. Al. kapten Douglas võttis oma triangulatsioonile aluseks Iisaku ja Lohusuu lut. kiriku tornide tipud, mille koordinaadid Venemaalt saadud andmete järele teada olid. Samuti võeti Saksa okupatsiooni ajal ehitatud signaalide punktid aluseks, nimelt Remniku, Agusalu ja Permisküla püramiidid.

Triangulatsiooniga seoti siis järgmised punktid: Lohusuu kirik, Iisaku kirik, Remniku, Agusalu ja Permisküla püramiidid ning Skamja ven. kirik ja Kuriseki Eesti-Vene

piiri märk. Olid need punktid seotud, siis määrati mõõdist baasile Mustvoos astronoomiline aasimut.

Ühelajal hüdrograafiliste ja geodeesiliste töödega tehti ekspeditsioonis meteoroloogilisi vaatlusi ning märgiti üles järve nivoo kõikumised ja veeseis, uuriti järve navigatsioonilisi olusi ning võeti üles topograafilisi kirjeldusi ja kavandeid järve maa- ning vesiala ilme ja iseloomu kohta.

Ekspeditsiooni tööde juure Peipsile olid komandeeritud (kaheks nädalaks) ka meriväe kadetikooli õpilased kooli ülema van. leitn. Maasik'u juhatusel eesmärgiga, et hüdrograafia alal tarvilikke kogemusi ja teadmisi omandada.

Nagu ülal nimetatud, ei ole Tallinna ja üldse Eesti ranniku punktide geograafilised koordinaadid veel mitte küllalt täpselt teada. Seda silmaspidades otsustati kohasemaid ja tähtsamaid punkte siis astronoomiliselt ja geodeesiliselt kindlaks määrata ja neid triangulatsiooniga üle lahe Soome triangulatsiooni võrguga siduda, baasiks võttes Schubert'ilt ja teistelt geodesistidelt määratud punktide kaugused ja võrreldes seda Soome mõõtmisel oleva baasiga. Selleks hakati vaatlusi tegema: Tallinna Lasnamäe observatooriumis, Naisaare tulitornis ja Suuropis. Joh. Mey.

Eesti-Vene piiri ehituse tööd.

Otsekoheste topograafiliste tööde kõrval usaldati peale rahutegemist Venemaaga topograafia osakonna erijõudude hoolde raske kohustus — Eesti-Vene vahelises segapiirikomisjonis tegeliku piirijamistega piiri rajada. Võib tõendada, et ülesandega on laitmatult toime saadud: rajatud piiri rahuldab Eesti huvisid. Eesti-Vene piiri peetakse selle sirgejoonelise ehituse poolest üheks eeskujulikumaks Euroopas. Selles on kõik piiri käänupunktid seotud esimese järgu triangulatsiooni punktidega. Püstitatud piirimärgid, mis ajaratta veeremisel hävineda või nende kohad üldse kuidagi tundmatuks võivad saada, on kindlustatud teatavate geograafiliste koordinaatidega, mille järele võib leida piiri iga käänupunkti asendit maastikul.

Olgu siin toodud lühike ülevaade Eesti-Vene segapiirikomisjoni Eesti delegatsiooni tööde käigust. Segapiirikomisjon moodustati peale Tartu rahulepingu allakirjutamist, selle art. III. p. 1-se teostamiseks Eesti poolt, Vabariigi Valitsuse otsusel välis-, sise- põllutöö- ja sõjaministeeriumi esitajatest. Peagi selgus selle delegatsiooni vormeerimisel mitteõnnestanud valik: peeti küll koosolekuid, kuid piirijamist tegelikkude töödega alata ei saadud, sest puudusid selleks kogenud isikud. Alles kui piirikomisjoni Vene delegatsioon piirile jõudis, vormeeriti sõjavägede staabi ülema kindral Soots'i juhatusel sõjaväe topograafia osakonna eriteadlastest uus delegatsioon.

Eesti-Vene segapiirikomisjoni tööd algasid 26. veebruaril 1920 a. Dubrovka külas. Eesti delegatsiooni poolt väljatöötatud ja ülesseatud üldised põhimõtted võeti vastu ka segapiirikomisjonis: 1) piir peab olema õigejoonelise, 2) piiri käänupunktid seotakse triangulatsiooni punktidega, 3) piiri määramise ja ülesvõtte tööd tulevad uuema aja täpsemate tehniliste nõuete kohaselt teha, 4) kõik komisjoni aktid tulevad eesti- ja venekeeles kirjutada, milledest mõlemad autentilised. Peale üldiste põhimõtete vastuvõtmist jagati piirikomisjoni tööd järgmiselt: 1) piiri kindlaksmääramine ja kohapeal sisseajamine; 2) piiri ehitamine; 3) piirihoone teaduslik kindlaksmääramine; 4) lõpulik piiri kinnitamine.

1. Piiri kindlaksmääramine ja kohapeal sisseajamine.

Piiri kindlaksmääramisel esimesel kohal oli üksikute külade alluvuse kindlaksmääramine, mis rahulepingu tegemisel küllaldaste andmete puudusel lahtiseks olid jäetud. Etnograafiliste ja majandusliste huvidega arvestades otsustas piirikomisjon külade alluvuse:

Ilkino ja Sprehtitsi külad ja Petsurki karjamõis liita Eesti külge, kuna Ropsa, Kobõljaki ja Krivaja-Luka külad Venemaale jäävad. Pikemaid vaielusi sünnitas piirikomisjoni maaala alluvuse määramine, mis hommikupool õiget joont Sprehtitsi külast Kudepi mõisa peale, selle sirgejoone ja Kudepi jõe vahel. Alles augusti kuu lõpul 1920 a. otsustati selle maaala alluvus Eesti kasuks. Ühes maaalade alluvuse määramisega käis kaasas ka kohapeal piiri sisseajamine. Kolme kuu jooksul peale rahulepingu allakirjutamist oli Eesti ja Vene Vabariikide vahel kindel piirihoone kohapeal sisse seatud ja segapiirikomisjoni sanktsioneeritud.

2. Piiri ehitamine.

Sissesetatud piirihoone oli tähistatud ajutiste piirimärkidega. Nüüd jäi üle kindla ja lõpuliku piiri ehitusele asuda. Et Vene poolt selleks igasugune jõud puudus, võttis Eesti delegatsioon kõik selle oma teha. Tema ettepanekul tehti Vabariigi Valitsuse otsusel piiriehitamise tööd maa peale insenerivägedele ja vetepiir Pihkva ja Peipsi järvel meriasjanduse peavalitsusele kohuseks, piirikomisjoni Eesti delegatsiooni järelevalvel ja juhtnõuete järele. Ainult sel viisil sai võimalikuks kõige kiiremalt piiri ehitustöid läbi viia, sest kumbagis asutuses leidis selleks valmis organisatsioon ja eriteadlased. Et tarvilik oli piiri kindlustuste töid kiiremas korras läbi viia, võidi sõjaväe ülema heatahtlikul vastutulekul töödega ka kohe alata. Oktoobris 1920 a. oli piir täielikult rajatud, kusjuures metsakohtades on 10 sülla laiused sihid ja lagedail kohtil kahekordsed kraavid kaevatud; märkideks on pandud 74 suurt raud piiriposti, 54 väikest tsemendist ja 68 väikest puust piiriposti; kahekordset traataeda ehitatud 108 versta. Igale piiri käänupunktile on ehitatud triangulatsioonsignaal 8—24 sülda kõrge.

3. Teaduslik piirihoone kindlaksmääramine.

Triangulatsioon. Triangulatsiooni tööd jäid esialgu piirikomisjoni otsusel kõik Vene delegatsiooni täita. Kuid varsti selgus, et neil selleks jõudu küllalt ei ole, et piirikomisjoni töid tähtajaks lõpetada. Seda ettenähes võttis Eesti delegatsioon segapiirikomisjoni nõus-

Oleks soovitaw, kui igale sõdurile, kaitseväe teenistusest lahkudes, jääks mälestus kaitseväe ridades möödunuist õpeaastaist! Selleks võib olla „Sõdur“
:: kogu aasta wäljaande näol. ::

Eesti sadamad.



(Kindralstaabi IV osak. topo-hüdrograafia aastaraamatust).

Hiiu-Suursadam.

olekul osa triangulatsiooni töid enda teha, nimelt Irboska raioonis, kuna Narva raioonis see Vene [delegatsiooni poolt] tehti. Eesti-Vene poolt on ehitatud 11 triangulatsiooni signaali 8—24 sülla kõrguseid ja väljaarvatud 19 kolmnurka; Vene poolt on ehitatud 15 signaali ja väljaarvatud 42 kolmnurka.

Piirikaartide ülesvõte. Piirikaartide ülesvõttes tehti Vene delegatsiooni poolt terve piiririba kohta verstalaiuselt ($\frac{1}{2}$ versta kummagi pool piirijoont) 1:21.000 (ehk 1 toll=250 sülda) mõõdus, kokku 13 plaanil piiri pikkuses: Narva raioonis 84 versta, Irboska raioonis $36\frac{1}{2}$ versta.

Iga ohwitseri ja allohvitseri kohus on olla „Sõduri“ isiklikuks tellijaks!

1921 a. kevadeks lõpetas Eesti delegatsioon oma peale võetud tööd ja andis ära segapiirikomisjonile, kus need Vene eriteadlaste poolt läbi vaadati ja õigeaks tunnistati. Vene poolt niipea töid lõpetada ei jõutud. Osalt äraantavaid töid tuli mitmel korral ümber teha, selleks uusi tehnilisi organisatsioone luues. Ka Vene piirivalve poolt tuli korduvaid takistusi ette. Kõige selle tagajärjel jõuti Vene poolt töödega alles 1921 a. lõpupoole nii kaugele, et võidi lõpulikule piiri vastuvõtmisele ja kinnitamisele asuda.

Veepiir Peipsi-Pihkva järvel on määratud graafiliselt kaartide järele, mis Vene hüdro-

graafia peavalitsuse poolt ilmasõja algul kokku seatud ja praegusaja tehniliste nõuetele küllaldaselt vastavad. Veepiiril ei ole mingisuguseid piirimärke ehitatud. Ainult piiri esimese joone siht Kuritsheki küla juures Peipsi järve keskk kohta on näidatud ühe paari liinimärkidega Kuritsheki küla juures ja viimane joonsiht Talabski ja Kamenka saarte vahelt Pihkva järve lõuna randa, Poddubje küla juures. Veepiiri iseäralduseks on, et terve laevasõidutee Piirisaarest Pihkva järveni täieliselt Eesti territooriumist läbi läheb; venelased pääsevad laevadega Peipsi järvest Pihkva järve ainult läbi Eesti territoriaalvete. Üldine veepiiri pikkus on $140\frac{1}{2}$ versta. Kogu Eesti-Vene vahelise piiri pikkus on: maapiiri $120\frac{1}{2}$, veepiiri $140\frac{1}{2}$, kokku 261 versta.

4. Lõpulik piiri kinnitamine.

Lõpuliku piiri kinnitamise eel sõitis segapiirikomisjon terve piiri läbi ja tunnistas selle vastuvõetuks; korrigeeriti piirikaardid ja seati kokku piiriraamat; kinnitati allkirjadega riigi piiriraamat ja juurelisatud 16 piirikaarti.

30. novembril 1921 a. Tallinnas, Toompeal, kinnitati lõpulikult Eesti-Vene piir ja kirjutati alla lõpuaktidele.

Eesti poolt kirjutasiid alla: välisminister A. Piip, alampolkovnik E. Bach, alamkapten A. Martin ja meriväe-leitnant Jungerman.

Vene poolt — V. I. Novoselski, V. S. Maksimov, N. F. Kornilov ja G. M. Motus.

E. Bach.

Kehaline kasvatus.

Sportlise treeningu teaduslistest alustest.

Dr. med. J. Viilmä.

Korraliku elu ja keskmise kehalise töötamise kõrval, mis kujutab enesest üldise tervishoidkuse eluviisi, on tegelikule sportlasele tähtis sportlise treeningu teaduslisi aluseid teada, mis läbi treeningu hädaohtudest igatiks iseseisvalt ilma välise juhatuseta hoiduda võib.

Sportlisele treeningule asumise eeltingimised on: kohane vanus ja üldine hea tervisline seisukord.

Vanuse suhtes on soovitatav, et isik mitte liig noores ega vanas eas treeningule ei asuks. Parim vanadus kõigub 18—30 eluaastate vahel, kus süda ja kogu keha on enam-vähem välja arenenud ja tegu võimas. Alla 18 aasta inimese süda on alles edenenemisel, vajab küll harjutamist, kuid treenerimine on üldiselt mõtetu, sest treeneritakse ju ometi võistlusteks, kuna need aga arenevale südamele on kardetavamad, kui täiskasvanule. Liig vana iga pole samuti enam treeningule kohane eestkätt südame ja ka veresoonte pärast. Peale südame seisukorrale mõjumist muudab ta veel ainevahetust, mõjudes muu seas kõikide organite peale, nõudes neilt intensiivset ja täielikumat töötamist kui harilikus eluviisis. See omalt poolt nõuab jällegi eluiga umbes 18—30 aastate vahel, kus inimese organism on kõige vastupidavam ja kohanemise võimelisem.

Üldine tervisline seisukord peab arusaadavalt olema hea, kui tahetakse treeningu kaudu sportlisi suursaavutusi teostada. Igasugu treeningust tuleb hoiduda südamehaiguste, kopsuhaiguste, neeruhaiguste, verevaesuse, närvnõrkuse j. t. üldiselt kehale mõjuvate hädade puhul. Mõnede kohaliste haiguste tõttu, mis eriti liikumist takistavad, on treeningu keeld samuti arusaadav.

Treening ise tuleb alata eelharjutustega, üldise tervishoidlise eluviisi piires mitmekülgsete kehaliste liigutuste, korraliku eluviisi, toitmise, kehaliste hädade kõrvaldamise j. m. sellesarnase sihis. Alles siis, kui mitmekülgne kehaline tegutsemine on kõik liikmed ja organid kehalise tööga harjutanud ja need sellele kohanenud ning on üldine tervis hea, — võib üle minna eritreeningule selle sõna isesuguse reshiimi või korra mõttes. Isikud, kes enne kehalist tööd teinud või mitmekülgsemalt sportinud ja terved on — võivad loomulikult kiirelt või otsekohe eritreeningule üle minna.

Eritreeningu harjutused on muidugi mõista iga spordiala tarvis isesugused ja neid tuleb otsida ja õppida kas eriraamatuist või treenerilt. Üldine põhimõte on aga see, et kogu treeningu ajal kehalised harjutused oleksid valitud parajalt, see on, et nad mitte ei väsitaks ega roidumuse tunnet ei tekitaks, sest vastasel korral võib kiiresti ületreenerimise hädaoht tulla, millest allpool pikemalt. Iga eriala peale vaatamata tuleb harjutada eriti südame ja kopsude tegevust, milleks on kõige sündsam lühikesemaaline kiirjooks, kui üldine abinõu igas vanuses ja soos. Seda sellepärast, et need kaks organi on sportliste võimiste peategurid, sest südamenõrkus ja lõõtsutamine on harilikult sportlase nõrkuse peapõhjused. Hästi harjutatud süda ja kops panevad aga palju vastu. Harjutatagu korralikult iga päev, soovivat õhtu-pooliku. Nädalas tehtagu üks või kaks puhkepäeva, nagu seda väsimuse j. m. ärahoidmine nõuab.

Treeningu kehaliste harjutuste läbi 1) harjutatakse ja suurendatakse lihaseid, 2) vähendatakse väsimustunnet ja 3) vabastatakse keha takistavatest ollustest, eestkätt rasvaainetest.

Esimese punkti puhul on asi igatühele arusaadav igapäevaste kogemuste kaudu. Lähemalt järele uuritult seisab asi selles, et musklikiud töötamisel rohkem toidetud saavad, tugenevad, suurenevad ja et edasi rasva osakesed, mis puhkavas lihases tihti kimpude vahel ja lihase peale naha alal koguvad — töö tagajärjel ära kaovad resp. põlevad. Seetõttu on muskel palju teguvõimsamaks saanud kui enne.

Väsimustunne, mis põhjeneb osalt musklikeo ainevahetusel, osalt närvide ärritusel, väheneb kehaliste harjutuste järele märksa, mis seletatav ülearuste ainete põlemisega musklikeos, mis sellega neist vabaneb, samuti aga närvide ja tahtevõimu harjutamise teatava liigutuse puhul, sest muu seas on tahtevõimul väsimuse tekkimisel ehk ärahoidmisel väga tähtis osa täita, milleks palju näitusi võiks tuua.

Rasvakoe vastu võitlemine on üks tähtsam ülesanne. Kehalised harjutused, kus inimese palju soojuseenergiat enesest higistamise, kiirte j. m. kaudu ära annab — on väga heaks teguriks rasvakoe vähendamiseks. See kaob mitte ükski musklike seest ja naha alt, vaid ka sisemistest organitest. Ainult kõhupealse naha alt ei oma ta kalduvust kiirelt kaduda. Muidugi on tähtis siin üldine kalduvus rasvamineku suhtes, mis järele ka harjutuste mõju suurus rasvaainete kadumisel.

Enne võistlusi tuleb harjutustes üks—kaks päeva vahet pidada.

Peale harjutuste on treeningul tähtis toitmisviis. Põhimõte seisab siin selles, et tuleb vähe süüa, rasvaaineid, süsivesinikke ja vett; rohkem tuleb katsuda tarvitada munavalge toitu. Teiste sõnadega, tuleb hoiduda rasvasest lihast, rasvasest toidust üldse, võist, piimast, suppidest j. m. Süüa tuleb peaaesjalikult lahja liha, leiba, aia ja juurevilja, vähe jahusööke ja kartulit.

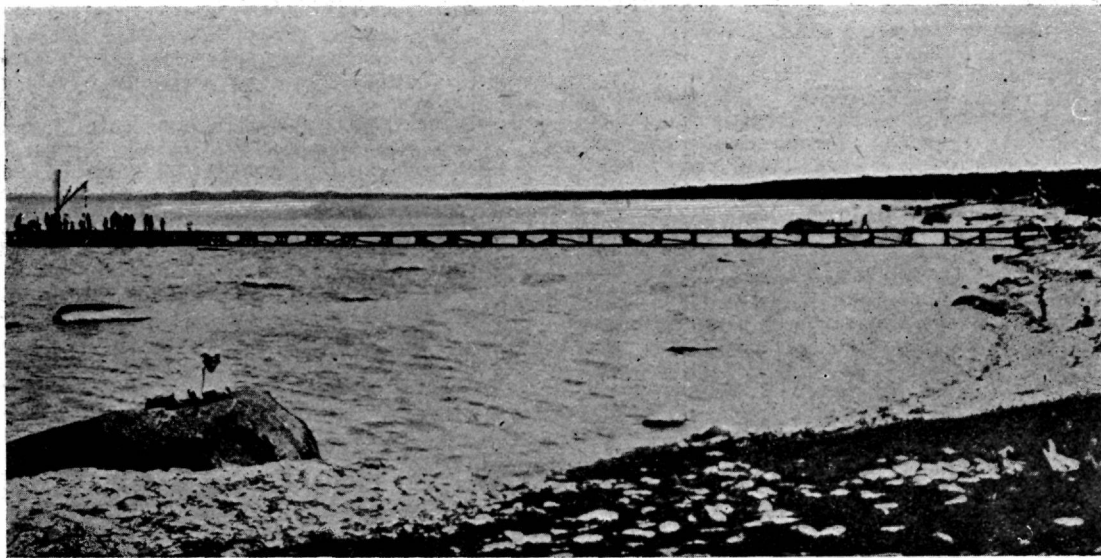
Tähendame siinpuhul otsekohe, et uue ajal ülevaated tootmisviisi põhimõttest pikaajalisel treeningul mitte piinlikult kinni ei peeta, üldises mõttes see aga maksma jääb. Praegusel ajal lubatakse hästi seedivat segatoitu, tähendab, ka põhimõtteliselt keelatud aineid. Iseäranis on tarvitama hakatud suhkurt, kui kiiresti lahutuvat süsivesiniku ainet, mida keha ruttu vastu võtab ja ära „põletada“ saab. Suhkrut võib tarvitada intensiivse treeningu ajal, aegamisi doosi tõstes, kuni 200 grammi (½ naela) päevas!

Soovitatav on süüa hariliku kolme korra asemel 4—5 korda päevas, kuid sealjuures alati mitte palju.

Treeningu toitmisviisi mõte seisab kolmes asjas. Nimelt püütakse: 1) musklikeid kasvatada ja suurendada, 2) rasvakudet kaotada ja 3) vere vedelat hulka (plasmata) vähendada, mis vere koosseisu tihenelemisele (paksenemisele) viib.

Musklikeo suurendamine nõuab eestkätt munavalge aineid, mis tõttu munavalgerikka toidu söömise nõue arusaadav. Et rasvakoest treeningu läbi tahtakse vabaneda, siis, loomulikult, ei pea teda sööma. Veerikka roidu ja jookide ärajätmine põhjeneb sellel, et seeläbi meie veri tiheneb, sest neerude sekretsioon — kusi, higistamine, auramine ja üldse sekreedid eemaldavad igapäev meie kehast palju vett. Kui teda enam juure ei tule, jääb uriini (kust) jne. palju vähemaks, mis tunnistab, et veri on paratamata paksenemaks muutunud, sest kuse ja teiste sekreetide vedelikkude saamine on kõige lähemas olenevuses veresoontes voolava vee hulgaga. Vere paksenemisel on kaheksugune tagajärg: 1) Süda vabaneb ülearusest tööst,

Eesti sadamad.



(Kindralstaabi IV osak. topo-hüdrograafia aastaraamatust.)

Aseri sild.

sest vere hulk, mis tema edasi pumpama peab, on väiksem, ja 2) vere paksenemisel on igas tema kuubiküksuses enam punaseid vereliblesid kui enne, mis tõttu veri kui toitev ja hapnikku kandev tegur, on palju väärtuslisemaks muutunud. Kehaliste pingutuste puhul on aga väga tähtis südant vähe koormata ja muskleid hästi toita!

Et toitmisviisi muutmine tihti seedimise rikkeid j. m. esile võib kutsuda, siis ei ole soovitatav, et piinlikult ja järsult end treeningu otstarbe kohaselt toitma hakataks. Et taimetoitus sportlasi võimisi iseäranis tõstaks — pole teaduslikult veel mitte vastuvaidlemata tõendatud, kuna taimetoitlaste suuri võimeid ka korralik eluviis ja hea treening seletada võib. Peale eelüteldu tarvitakse treeningus veel massaashi ja higistamist. Esimene ei ole niivõrd tähtis, et teda tingimata vaja oleks just pikaajalisel treeningul, küll aga võib ta tõsisemalt tarvilik olla lühikeseaajalise või kiirtreeningu ajal, kus kõiki abinõusid peab tarvitama. Higistamise tähtsus seisab rasva koe kaotamises ja veretihendamises, kuid temagi tarvitamise mõte pole igakord mitte selge.

Eelüteldud kehaliste harjutuste tarve, toitmisviisi j. t. sellesarnaste treeningu abinõude kõrval on veel väga tähtis rida mitmesuguseid pealt näha täitsa kõrvalisi asjaolusid, nagu suitsetamine, alkoholi tarvitamine, sugulised äritused ja hingeline rahu.

Veidi suitsetada ei tee ju kahju, palju aga suitsetada võib külmetuse korral kopsu torude j. m. katarrisid aidata tekitada, mis sportijale on väga tülikad ja edaspidisele treeningule kardetavad. Alkoholi tarvitamine tuleb jätta mitmel põhjusel: 1) on alkohol aine, mis kergesti kehas põleb ja sellega rasva aset täidab, millest aga hoiduda tuleb, 2) alkohol vähendab üldiselt sportlist võimet ja 3) võib ta kergesti, nagu ikka, klaas-klaasi järele juues treeningu korralikule eluviisile kardetavaks saada, mis sugugi soovivat ei ole.

Sugulised äritused ja hingeline rahu on tarvilik sellepärast, et treening inimese teatavas sihis liikuma

pane, tema tahtevõimu ja mõtteid kontsentreerides. Lööb nüüd miski sportija roopast välja — on hulgale eelmisele tööle kriips peale tõmmatud.

Mis on treeningu nõuetest või teguritest kõige tähtsam.

Kahtlemata kehalised harjutused! Seda sellepärast, et igapäevane kauakestev töö, kui ta liigub teatavas sihis — näit. kirjakandja, pakikandja, sõudja jne. — võib inimest niivõrd treeneerida, et eritreeningut talle siis toitmisviisi, higistamise jne., jne. mõttes vaja ei ole. Eks ole näit. liikuvad metsloomadki alalises „treeningu“ seisukorras, lihased sitked ja vastupidavad, harilikult kehaliselt kõhnad ja hästi väljaarenenud, kuna näit. kodune koer hundi kõrval enesest tüübilist vastolu harjutud organismitile kujutab.

Treeningu tagajärjed avalduvad kõige pealt musklijõu suurenemises ja väsimuse vähenemises, millest oli eelpool jutt; peale seda aga harilikult veel kaalu vähenemises.

Intensiivse treeningu tagajärjel on kõige suurem kaalu vähenemine esimesel nädalal, kus isegi üks nael päevas kaduda võib. Teisel nädalal on kaalu kadumine hulga väiksem ja kolmandal võib kaal tasakaalus püsida, isegi tõusta, sest musklikoed suurenevad. Kaalu muutused olenevad rasvakoe suurusest, treeningu intensiivsusest, isiku üldisest kalduvusest paksuse suhtes jne., nii et siin kindlat reeglit ei ole. Väheneb aga kaal treeningu lõpu poole — siis näitab see ületreenerimise hädaohtu. Kaalumine on selletõttu tarvilik.

Korralik eluviis ja treening võib inimese kehaliselt nagu ümber luua, kui enne korratult elati. Kõik organid on füüsiliselt enam-vähem täiuslikeks muudetud. Südamelöökide arv (vrld. puls) väheneb ja võib keskmise arvu — 70 — pealt laskuda 58 ja isegi, on tähelepandud, 42 peale minutis! Hingamise tihedus väheneb samuti — hariliku 16 pealt minutis 13—12 peale! See kõik tõendab seda, et keha kudede

tarvidus hapniku j. m. toidu järele on väiksem: keha koed on saanud väärtuslikumaks kui enne!

Lõpuks, mõni sõna treeningu hädaohtudest või ületreenerimisest.

Treeningu hädaohud on kahesugused: 1) kehalise nõrgenemise ja 2) närvilise väsimuse võimalused.

Et treening, mis määratud kehaliseks tugevnemiseks, ka vastupidiseid tagajärgi võib tuua — on kahjuks kurb tõde ja põhjened järgmistel asjaoludel.

Igasugune treeningu eluviis, harjutused, toitmine jne. paneb inimese ebaharilikus sihis liikuma. Ühekülgne treeningtoit võib tekitada seedimiserikeid, söögiisu puudust jne. Treening on aga keha igasugu tagavarad, nagu rasv j. m., suurelt osalt kõrvaldanud. Et keha põlemismaterjali tarvitab — siis võtab ta seda musklikest. Seega ei tugevne mitte muskel vaid nõrgeneb. Närvilised pingutused, tahtevõimu j. m. alalised harjutused, muudest lõbudest lahtitulemine jne. võib aga omalt poolt närvi-kava peale äritavalt mõjuda, mis rahuldusetunde kaotab. Võib ilmuda erutud olek, unepuudus jne. Kokku avaldub see kõik roidumuse, nõrga väsimus-

tunde, paha meeleolu j. m. näol. Kehaliste võimiste suurendamiseks sarnasel korral pole enam mingit väljavaadet!

Vee eest hoidmine, jänu vastu võitlemine ei tohi ka minna üle teatava määra, sest vastasel korral saab soojust reguleerimine higistamise näol rikutud, mis palavatel ilmadel soojuspistet võib tekitada aidata.

Kuidas hoida ületreenerimise hädaohtudest?

Treenerimise tempo — aeg, pikkus — olgu aeglane. Harjutused jõukohased ja nad ärge jätku suurt väsimustunnet. Nädalas tehtagu üks või kaks päeva puhkust.

Tarvitagu maitsevat segatoitu. Seedimine olgu korras.

Hoitagu kõikisugu halvendavate asjaolude eest.

Uni olgu alati hea, meeleolu värske ja lõbus. Ilmub unepuudus, väikene roidumus või üldine väsimustunne — tehtagu treeningus väike vahe.

Tarvitagu treeningu puhul ikka asjakohast arstlist nõu. (Eesti Spordileht Nr. 20 s. a.)

Sõjapoliitilist Poolast, rannariikidest ja Rumeeniast.

„Militär-Wochenblatt“ 25. septembrist s. a. toob Poola, rannariikide ja Rumeenia kohta aprillist kuni juunini s. a. sõjapoliitilise ülevaate, kust leiame järgmisi teateid.

Poolas ilmus ja kuulutati välja praegu maksev sõjaväeteenistuse seadus. On olemas tegevaväe, reservi ja maakaitseväge teenistus. Esimeses on teenistuse aega 2 aastat, ratsa- ja kerges kahurväes 1 kuu kauem. Sõjaväeteenistuse kohustus reservis kestab kuni 40 eluaastani, maakaitstes — 50 eluaastani. Teatava ettevalmistusega noortelmeestel kestab teenistuseaeg tagavara ohvitserideks ettevalmistamise tingimusel 15 kuud, muidu on neil teenistuseaeg pikem. Meestel, kes varem Saksa või teistes sõjavägedes teeninud, võetakse see teenistuseaeg arvesse. Mujal vägedes teeninud ohvitserid, kes Poola ohvitserideks tunnustamist pole leidnud, on teenistusest täiesti vabastatud.

Rügement koosneb 3 pataljonist, igasühes 3 jalgväe ja 1 kuulipildujate kompani, peale selle veel teate- ja pioneerrühm.

Ratsa brigaadid ühendatakse ratsa diviisideks. Arv pole veel kindlaks määratud.

Tanksõjariistade ja gaasisõja alal valitseb elav tegevus.

Eelarves ettenähtud sõjaväe kulud ulatuvad 626 miljonit zlotyni, s. o. 43 protsenti kogu riigi väljaminekuist.

Irregulaar ühendused on kevadest saadik eriti tegevuses. Ka „Insurgentide ühing“ allutati sõjaminiistrile ja sõjaväestatakse ikka rohkem ja rohkem. Noorsoo ettevalmistus kestis tegevaväe ohvitseride juhatusel juunist kuni augustini. Merevägi ei ole uusi edusamme teinud. Gdingen'i sadama ehitus näib seisma olevat pandud; kas ainult ajutiselt, ei ole praegu veel võimalik öelda. Vististi on ettenähtud katvatsused liig kulukad ja tuleb neid piirata.

Poola-Vene vastolud on ainult süvenenud. Vene poolt seipitsetud rahutused, salaorganisatsioonid, spionaashi juhtumised jne., samuti ka üldised rõhumised, vangistused, kohtuotsused Poola ida piiri äärsetes maakondades andsid mitu korda märgukirjade vahetamiseks põhjust. Peale selle mõjub Poola sõprus Rumeeniaga Venesse äritavalt.

Ka Tshekoslovakkiaiga polnud suhted kõigiti head, kuna Javorina maaala Rahvasteliidu poolt Poola omaks ei antud. Kuid Poola ja Tshekoslovakkia leidsid, olles Saksamaaga vastolus, Prantsusmaa tahtel kokkuleppe. Kas see nii jääb, oleneb sellest, kas Tshekoslovakkia rohkem Prantsusmaaga või Vene- ja Saksamaaga majanduslist ühendust otsib.

Ainult Rumeeniaga on suhted endiselt head.

Sisemine tervenemine on suuri edusamme teinud. Stabilisatsioon ja kulla alusele üleminek on õnnestunud. Zloty — vastab 1 Shveitsi margale — võeti tarvitusele alusel 1 zloty = 1.800.000 Poola marka. Nüüd on järg rahvamajanduse ülesehitamise käes.

Seni tarvitusel olev vähemusrühvaste poliitika leiab omal maal ikka rohkem ja rohkem vastaseid. Kultuurelementide väljatõrjumise läbi riigile tekitud kahjud leiavad tunnustamist.

Raskusi tekitab kommunism, mille kasvamist salata ei saa.

Rannariikide poliitika kohta on see iseloomustav, et nad mulje all seisavad, nagu ei suudaks nad kaua enam iseseisvaks jääda. Et Venega kord kindlati arvete õiendamine tuleb, siis lootsid nad Poolale toetudes püsima jääda. Et aga Poola nad endast ikka rohkem ja rohkem eemale hirmutab, otsib Soome toetust Rootsi poolt, Eesti ja Läti — abi Rahvasteliidult. Mõneks ajaks võib see neile rahu kindlustada, kuid lõpuks peab Venemaa siiski mereni välja jõudma.

Soomes näib kõik rahulikumaks muutuvat. Viimased valimised on kodanlasi erakondi kindlustanud. Eriti palju on kommunistid kaotanud. Nüüd võib jälle kaitseks valmisoleku kõvendamist suurema eduga jätkata. Ka näib sõjaväes Saksa mõju jälle tugevamaks muutuvat.

Eestis ja Lätis pole sisemiselt küll eriti raskeid kriise kanda olnud, kuid mõlemad kannatavad liig rutuliselt ja kaalumata ettevõtetud maareformi tagajärjel. Suurmaapidamise võõrandamine ja hävitamine on põllumajanduse tootlikkust määratult vähendanud. Selle tagajärjeks oli passiivne kaubabilans ja rahastusteemi seisukorra kardetavaks muutumine. Küsitav on, kas põllumajandus küllalt paraneb ja nimetud kahjud tasa suudab teha.

Eesti sadamad.



(Kindralstaabi IV osak. topo-hüdrograafia aastaraamatust.)

Kõrgesaare sadam Hiiumaal.

Rahvasteliit on Leedu poolt toimepandud Meemeli valdamise lõpuks vastu võtnud. Kuid Rahvasteliidu poolt kindlaks määratud kaubanduspoliitiliste eeskirjadega pole Memel-Leedu nõus, samuti ka sellega, et Vilno Poola kätte läks. Seepärast on kahe riigi vahelised suhted kõik muu kui sõbralikud. Ka sise-misel pole seisukord, eriti majanduslikult, sugugi roosiline. Ainult maareform, mis nii räpakalt nagu Eesti ja Lätis läbi ei viidud, lubab põllumajandusel enne toibuda kui Lätis ja Eestis.

Rumeenia kohta oli Bukaresti laskemoonaladu plahvatus sõjaväelisel suure tähtsusega. Palju sõjaväe valmisolekuks tarvilikke asju hävines. Plahvatus põhjused on selgeks tegemata. Kommunistlik ettevõtte või ametnikkude poolt kuritarviduste katmiseks ettevõtetud tegu näivad vähem tõenäolistena kui plahvatus isesüütmise või hooletuse läbi.

Ka Rumeenia seisab nagu Poolagi välispoliitiliselt oma naabrite keskel üksinda.

Tüli Venega Bessaraabia pärast kestab edasi. Kuigi viimane geograafiliselt ja etnograafiliselt Rume-

niale kuulub, on ta siiski juba liig kaua Venemaa all olnud. Mõlemad riigid ei taha mingil tingimisel temast loobuda. Et aga sellepärast sõda lahti peaseks, on kahtlane, sest mõlemal riigil on ka veel mujal käed seotud?

Ka Rumeenias on majanduslik kriis põlev. Valitsusele antakse süüks rahapuudust, seega liig kõrgeid hindu ja tööstusvõimetust, samuti ka väljaveoks puuduvate produktide puudust ebaõige maareformi tõttu. See ei lase maal rahu tekkida. Kr.

Toimetuse märkus: Toome käesoleva kirjutuse, kui näite Saksa sõjaväeringkondade poliitilistest igatsustest ja mõtetest. Silma paistab kõige pealt rahulolematust uute riikide olemasoluga. Teiseks, ka Saksa sõjaväelised ringkonnad ei saa uute riikide maareformi peale mõteldes rahulikuks jääda. Nii-sugused mõttekäiku ilustavad ütelsused, kui: ettevaatamata, kaalumata, rutuline, räpakas on ka nende poolt meie ja Läti maareformi kohta harilikuks nähtuseks.

Lennukvastaste kuulipildurite õpetamisest.

Second lieutenant H. C. Fowlez'i artikkel „Coast Artillery Journal'is“ Nr. 5, 1923.

Autor on kaks aastat Ameerika regulaarväes juhitanud lennukvastaste kuulipildurite õpetamist. Et meil see küsimus alles lahtine on, võiks see kirjutus asjast huvituile kasulik olla.

Lennukvastaste kuulipildurite väljaõpetamist võiks järgmiselt järkudesse jagada: algõppus, pindade tulistamine ja õhklaskmine liikumata ning liikuvate märkide pihta.

Algõppus. Ettevalmistavate õppuste järgus, milliseid peetakse talviste klassiõppuste perioodis, kuulipildurid õpivad põhjalikult tundma relvade materjalosa, üksikute osade nimetusi, lahtivõtmist ja kokkupanemist, laadimist (magasinid), rikkiläänud osade vahetamisega, kuulipildurite seade parandamisega ning tegevusega ta juures.

Kui kõik see omatud, korraldatakse õpilastele katset kuulipildurite lahtivõtmises ja kokkupanemises kiiruse peale; pärast tehakse sama, kuid juba kinniseotud silmega, et kuulipilduritele pimedas väiksemaid parandusteid ja rikete kõrvaldamist kätteharjutada.

Sellele järgnevad tegevusharjutused: kuulipildurite ettevalmistus tule avamiseks; lasketakistused, rikked, nende tekkimised ja kõrvaldamine; sihtimine, vahendid selleks ja nende tarvitamine.

Pindade tulistamine. Seda liiki harjutuste eesmärk on tutvunemine kuulipildurite töötamisega laskmisel ja kuulipildurite niisuguse silma ja käe koordineerimise kätteharjutamine, mis tõhusaid tagajärgi andma peaks. Peale seda nad annavad rohkesti praktilisi kogemusi igasugu rikete kõrvaldamiseks. Neid

Vabadusristi kavalerid.



Vanem-allohvitser Arnold Mikker.

Vabaduse Risti II liigi 3. järgu kavaler.

Sündis 24. septembril 1895 a. Virumaal, Kunda Malla vallas, Kunda külas taluperemehe pojana. Koolihariduse sai kohalikus kõrgemas algkoolis. Peale kooli lõpetamist töötas kodus isa talus.

Vene sõjaväe teenistusse võeti 1. mail 1916 a. ja määrati Krasnoe Seloosse 171. tagavara pataljoni, kus teenis kuni juunini. S. a. 1. juunist kuni 17. novembrini 1916 a. teenis Pärnus 499. Kaluuga drushiinas. 17. novembrist sama aastast 538. Medinski rügemendis, mis seisis Riia-Dvinski väerinnal. 9. detsembril 1917 a. astus Eesti sõjaväkke 4. rügementi ja teenis Rakveres sapööride meeskonnas reamehena veltveebli kohal kuni 28. märtsini 1918 a. Okupatsiooni ajal töötas isa talus põllumehena.

1918 a. sügisel, kui punaväelased Eesti piiridesse tungima hakkasid, astus 25. novembril vabatahtlikult 5-da rügementi 1. kompanisse. 8. detsembril samal aastal sai Järva mõisa juures vasakust põlvest haavata. Pärast haava paranemist astus teenistusse Kunda komandandi meeskonda. 15. juulil 1919 a. astus vabatahtlikult l.-r. Soomusrongi Nr. 5 peale, kus teda varsti lahingus ülesnäidatud vahvuse eest vanemaks allohvitseriks ülendati. 28. aprillil 1920 a. demobilisatsiooni puhul



Noorem-allohvitser Jaan Märtsion.

Vabaduse Risti II liigi 3. järgu kavaler.

Sündis 1884 a. Viljandimaal. Enne sõjaväe teenistust oli tegelik põllumees. Vene sõjaväkke võeti 1914 a. ja määrati kahurväkke, kus teenis ilmasõja lõpuni. Eesti rahvaväkke võeti 1919 a. jaanuari kuul ja määrati teenistusse 3. jalgväe rügementi, kust sama aasta kevadel soomusautode kolonni soomusauto „Kalevipoja“ peale kahurvälaseks üle viidi. Võttis osa kõigist soomusauto „Kalevipoja“ lahingutest Pihkva valdamisel, Põhovi ja Moglino juures, ning Narva väerinnal. Üksteise järgi anti talle teenete ja vahvuse eest kaprali ja noorem-allohvitseri aukraadid. 1920 a. kevadel vabastati demobilisatsiooni puhul kaitseväge teenistusest.

Peale II liigi 3. järgu Vab. Risti on temal veel tasuta maa normaalsel talu suurusel ja Vene sõjaväe teenistusest Püha Georgi 4. järgu Rist.

vabastati kaitseväge teenistusest ja asus kodus tööle põllumehena. 15. mail s. a. astus uuesti teenistusse üleajateenijana 5-da jalgväe rügementi side meeskonda, kus teenib praegugi. Peale Vabaduse Ristide II liigi 3. järgu on temal veel Vene sõjaväe teenistusest 4. järgu Püha Georgi Rist.

algharjutusi on kõige kohasem pidada tasasel maastikul paigalseisvate märkide pihta, sest tegevus kuulipilduja juures ning laadimise, sihtimise ja tuleandmise tehnika on seal ka palju lihtsam, kui mingi liikuva märgi tulistamise korral õhus. Laskeharjutused tasasel maastikul lubavad ka kontrollleerida tule täpsust ja parandada ettetulnud viga.

Esimesed lähedamaa harjutused tuleb lasta 1000 tolli (25 mtr.) kauguselt ja siis järjest suurematelt distantsidelt (600 — 1300 jardini). Alguses peetakse üksitule harjutusi, pärast valangute käupa määratud arvu padrunitega (alguses 5) ja hiljem — laskmine külvamisega.

Külvitule eesmärk on oskus, ühtlaselt tuld jaotada märgi koguulatavusel. Siin peab omatama niisugune sihtimise oskus, et tabamused oleks ühtlaselt täkitud tervel märgipinnal laiuti, ei kõrgemal ega madalamal kui 2 tolli ribast, kus asub tabamuse keskoht. Lõpuks tulevad harjutused külvamises sügavusse ja poolpöik-tulega.

Õhktulistamine. Eesmärk on kuulipilduri tegevuse drillipärane harjutamine õhus liikuvate märkide tulistamises. Siin on ettevalmistavateks harjutusteks laskmine õhus paigal seisvate õpemärkide pihta ja ühtlasi ka sihtimine liikuvate märkide pihta. Ainult nende eelharjutuste järele võib kuulipildur asuda liikuvate õhkmärkide tegelikule tulistamisele. Oleks kasulik järgmisest kavast kinni pidada:

Liikumatud märgid. Kõige kohasemaks paigalseisvate märkide tulistamisviisiks kujunes laskmine valangute kaupa. Alguses lastakse ühe märgi pihta, pärast mitme (kuni 5) ühelajal ilmuva pihta. Kuulipildur peab oskama kiirelt tuld ülekanda ühelt märgilt teise peale.

Suuna kättesaamiseks oleks 10 padrunit valangus küll, sest on kindlaks tehtud, et õiget tuleasuunist võib alati saada juba 9 või 10 lasuga.

Õösine laskmine nende märkide pihta andis täiesti rahuldavaid tagajärgi. Lasti helgiviskajate ja raketide valgusel.

Liikuvad märgid. Tarvitatakse spetsiaalminiatüür märke, mis liiguvad traati mööda. Aegajalt püsib märk kohal, millal siis instruktore kuulipilduri sihtimist kontrollleerib ja tarvilikke seletusi annab. Otstarbeline märk oleks lennuki mudel, mille laius tiibade kohalt 12 tolli ja mis liiguks traadil 30 jala kõrgusel kuulipildujast. See märk kujutaks endast lennukit 1000 jala kõrgusel ja 50 vaatlusnurga all.

Väga kasulikud oleksid sihtimisharjutused hariliku lennuki pihta, mis kuulipildurite kohal õhus. Alguses

ta lendab määratud kõrgusel ja tuntud kiirusega, pärast aga täiesti vabalt. Peale sihtimise teeks kuulipildurid sarnase harjutuse juures veel kauguse, kiiruse ja kõrguse hindamisi.

On sihtimise oskus igakülgset omatut, tuleb üle minna liikuvate õhumärkide tegelikule tulistamisele. Siin toovad eriti suurt kasu n. n. kukkuvad märgid, mis kujutavad endist kõrgelt, ründamisotstarbega suure kiirusega allaliuglevaid lennukeid. Niisugused märgid ilmuvad sagedasti tegelikus lahingus ning nõuavad vahetpidamata tuld koguaeg, millal nad nähtavad, ja ühtlasi näitavad, kui võrd võib saatusline olla iga väiksem kui rike sel ajal kuulipilduja juures. Sarnaste harjutuste läbiviimiseks tarvitatakse märke läbimõõduga 5 jalga, millised 100 jalga pikka kaablit mööda 40 jala kõrguselt alla liuglevad; kaabli kallakus 23°. See märk kujutab 30 jalalist lennukit, mis ründab 600 mtr. kõrguselt ligi 200 miilil kiirusega tannis. Kuulipilduja asetakse lahingolukorrale vastavasse pessä. Tuli avatakse märgi liikumise algusest peale, kuni silmapilguni, kus ta kuulipilduri peakohalt üle läheb. Nii omab kuulipildur tulepraktika nurkade juures 30° kuni 90°.

Edasi oleks laskeharjutused paigalseisvate märkide pihta liikuva kuulipildujaga, mis ka sageli väljasõjas ette tulla võib, näit. kaariku pealt ehk vaguni platvormilt liikumise ajal.

Õpekava lõpuharjutuseks oleks vabalt lendavate õhkpallide tulistamine. Sarnane laskmine on kasulik oma mitmeskesisuse tõttu, sest siin tuleb sihtida mitmesuguste nurkade alla — märk liigub kogu aeg ise kiirusega ja isesihis. Märgiks on 9 tolliline metereoloogiline pall, millist õhus vabalt lennata lastakse. Ta tõuseb vahest 1000 jala kõrgusele ja rohkem. Tulistama hakatakse harilikult 300 — 600 jala kauguselt. Hiljem päästetakse niisugune pall punktist, kuhu kuulipildurid ei näe; ta tulistamisele asuvad niidid kuulipildurid ise, seisvalt paraja distantsi pealt ning jätkavad tuld kuni pall hävitatud või tegeliku laskekaugusest välja jõudnud on. Pärast võib korraga mitu palli lendu lasta; kuulipildurid hävitades ühe neist, viivad kohe tule teise peale üle.

Neid harjutusi oleks väga kasulik korrata öösel, helgiviskaja valgusel. Sealjuures saab iga pall eraldi valgustatud.

Vabalt lendavate õhkpallide tulistamisega oleks kuulipildurite individuaalõpetamise lõpp. Selle järele tuleks kuulipilduja patareid, kui terviku õpetamisele asuda, et saavutada koostööd ta üksikute liigete vahel.

Sergei Leets.

Soome peaminister idapoolselt hädaohust.

Kui meie ise ei kaitse oma iseseisvust, ei hakka seda võõrad tegema.

Soome peaminister Ingman esines 4 oktoobril Soome parlamendis väga tähelepanuväärt kõnega, kus ta käsitas riiklike julgeoleku küsimust ja hädaohutusi, mis idapoolt varitsemas. Toome siin tähtsama osa kõnest Soome lehtede järele.

See riik, kellest oleneb meil sõda või rahu, ei ilmuta ise mingisuguseid väevähendamise märke. Kuid meie keskel aetakse sealtpoolt vägevalt väevähendamise propagandat. Omal maal aga püütakse kõigest jõust korraldada sõjaasutusi, suurendada õhulaevastikku, tõsta gaasiasjandust. Lihtsalt öeldes — sealtpoolt püütakse õnnestada pinda muude maade sõjaväelise korralduse alt, kuid omal maal tahetakse seda tõsta esimese

järgu seisukorda. Ja selle sõjaväelise asutuse kõrgem juht võtab sõjateaduse seltsi istungil, 29. juulil, üles küsimuse, mis kõlab igapäevases keeles järgmiselt: „Kuna me anname hoobi?“ Siin ongi see rahusih, mis sealtpoolt esitatakse. Vastukajaks kõigele on niisugused uudised, nagu saime mõned päevad tagasi Tallinnast, et 28. okt. kavatseti sõjaväe mässu. Kuid see komitee toimis seal nii kohmakalt, et sattus enne kinni, kui pääses algama. Ja teine teade, mille tõi paari päeva eest üks Rootsist leht, jutustab, et Moskva internatsionaali täidesaatev komitee oli 4. sept. teinud otsuseks saata Karjala kommuniste üle kogu Põhja-Soome ja Skandinaavia laiali. Ei suuda

töeste aru saada neist, kes niisugustes oludes meil räägivad ilmarahust ja soovivad panna sõjariistad käest. Kuid ehk mõistame neid siiski. Osa neist veab vähvasti üht köit ilmarevolutsiooni valmistajatega ja teised jälle on idealistid, kes ei tea midagi karedast töest, kuid kelle tegevus pole selle tõttu vähem kardetav. Meie siin ei nõua muud kui rahu ja soovime rahu kõigi naabritega, kuid oma kaitsekorraldust nõrgendades või hävitades, hävitame oma iseseisvuse ja vabaduse. Niisugune tegu oleks kuritöö maa iseseisvuse ja vabaduse vastu.

On müidugi ka neid, kes ütlevad: „Ega me ei suuda iialgi end kaista, ka kõigest tahtest ja pingutustest hoolimata. Nende nõuanne on siis, kui loobuksime neist päüetest. Nad ütlevad, et ainuke maa, mis võib meid ähvardada, on nii tugev, et me ei suudaks iialgi talle vastu seista. Kuid sedaviisi otsustades seatakse kogu meie kaitseküsimus vale seisukohta. Küsimus ei seisa selles, kas võime sõjaliselt saavutada tasakaalu

oma idapoolse naabriga, vaid selles, kas võime luua sarnase kaitse, et Soome võitmine poleks väärt neid ohvrid, mis see nõuaks. Selles seisab küsimus ja seda me usume võivat.

Teisele tasapinnale asuks see küsimus, kui Rahvasteliidul õnnestaks kunagi luua niisuguseid jatkuvaid ja kestvaid tagatise, mis võimaldaksid meilegi neis erilistes oludes, kus asume, ilma hädaohuta sõjaväelist kaitset vähendada. Samuti võtaks asi teise seisukoha, kui sisemaal kaoksid isamaavastased püüded. Kuid me näeme selgesti, et meil ei või veel olla juttu täielisest julgeolust teiste kaitse varal. Tee selleni on pikk ja raske ja kas tulebki selle teele lõppu. Nüüd aga tuleb meil alati meeles pidada, et peame ehitama Soome julgeoleku oma pingutuse ja ohvite varal. Kui meie ise ei ilmuta selget enesekaitse tahet, kui ise ei kannu ohvreid oma vabaduse eest, ei siis või oodata, et tulevad võõrad ja peavad Soome iseseisvusest nii palju lugu, et toovad selleks mingisuguseid ohvreid. „Kaja“ № 270 s. a.

Kolmik sõprus.

Jutustus.

Hommikul vara äratati ta üles...

Silmi lahti tehes nägi ta enda aseme juures kaht sõjariistus võõrast meest ja vangivahti seisvat.

Üks võõrastest ütles karedal toonil:

— Pange ennast ruttu riide ja tulge ühes meiega!

Kuid vangivaht lisas kohe kaastundlikult juurde:

— Noor sõber, nüüd tuleb kõigile Teie kannatustele lõppi!

Vang teadis, mida need sõnad tähendavad.

Selle lõpu järele, mis nüüd tulemas, oli tema juba ammu igatsenud. Kahe kuu pikkune vintsutamine ühest vangimajast teise, karmid ülekuulamisid, hoolimata ümberkäimine, alaväärtusline toit ja üliviletsad teised elamise tingimised olid vangi rinnust tahtmise elada ära kustutanud.

Vang riietas ennast...

Endisest elurõõmsast kahekümne kolme aastast noorestmehest oli ainult vari veel järele jäänud: äranälginud, nagu habemesse kasvanud, juuksed sassis ja riided närudes. Igasugune lootus vabakssamiseks oli ammu kadunud ja surm näis ainukene pääsetee olevat!

Vang riietas ennast ja mõtles oma sõprade peale...

Tal oli kaks head sõpra: üks meessõber ja teine naisõber. Kolmekesi olid nad koos üles kasvanud, sest nende kodud asusid naabruses ja kolmekesi koos koolis käinud. Kui vabadussõda algas ja isamaa omi poegi lipu alla kutsus, ei jäänud ka naisõber teistest maha, vaid läks ühes nendega halastajaõena vaenuväljale.

Hea saatus andis nendele võimaluse kolmekesi koos teenida ühes väeosas, ja nad olid endiselt ühes.

Nõnda kujunes elu, kuni ühel päeval väeosa ülem mõlemad meessõbrad enda juurde kutsus ja ütles: — Ma tarvitan kindlaid teateid vaenlase üle. Et neid saada, selleks peab üks teist kahest vaenlase rindest läbi hiilima, tema seljataha tungima ja sealt vastavad teated tooma. Tean, et teie head sõbrad olete ja sellepärast jäägu teie eneste otsustada, kumb teist läheb. Kuid juba täna õhtul tuleb teele minna!...

Kurvalt lahkusid sõbrad ülemuse juurest. Saatus, kes senini neid koos oli hoidnud, nõudis nüüd ühe lahkumist teiste hulgast.

Ent raske oli meestel ise otsusele jõuda, kumb nendest minema peab.

Mehed läksid naise juurde.

— Määra Sina, kes meist kahest minema peab ja Sinu otsus olgu meile käsuks!

Kurb oli naine, kui kuulis, et üks sõpradest hädaohutikuks teele peab minema, kust tagasitulekuks vähe lootust.

Ja valuga sõnas tema:

— Olete mulle mõlemad kallid; ei suuda teist kumbagist lahkuda!

Tulid siis mehed viimasele otsusele: heita liisku! Naine täitis meeste soovi ja valmistas nendele loosisid. Andes tõmmata, sõnas tema ise läbi pisarate:

— Ärge mõistke minu üle kohut, kui ettevõtte teil äpardab. Saan teid mõlemaid ühteviisi omas südames kandma ja igatsedes seda aega ootama, mil kolmik-sõprus jälle koos on!

Mehed tõmbasid loosi ja läksid sellejärele sõnalausumata igaüks oma kodusse.

Kodus, õhtuses ämarikus üksinda olles, avasid nad loosisid. Sellejärele lahkusid määratud veel samal õhtul ilma sõpradega jumalaga jätmata väeosast, et täita oma ülesannet. Kuid salakuulajate teed on okkalised; harva õnnestavad nende ettevõtted. Suuremalt jaolt tabatakse nad ja karistakse surmaga.

Nii sündis ka siin!

Küll ei saadud esialgu kohe vangi stüid kindlaks teha. Teda veeti ligi kaks kuud järjestikku ühest vanglast teise, kuulati korda kümme üle, aga lõppude-lõpuks mõisteti siiski surma.

Vang jõudis riietamisega lõpule...

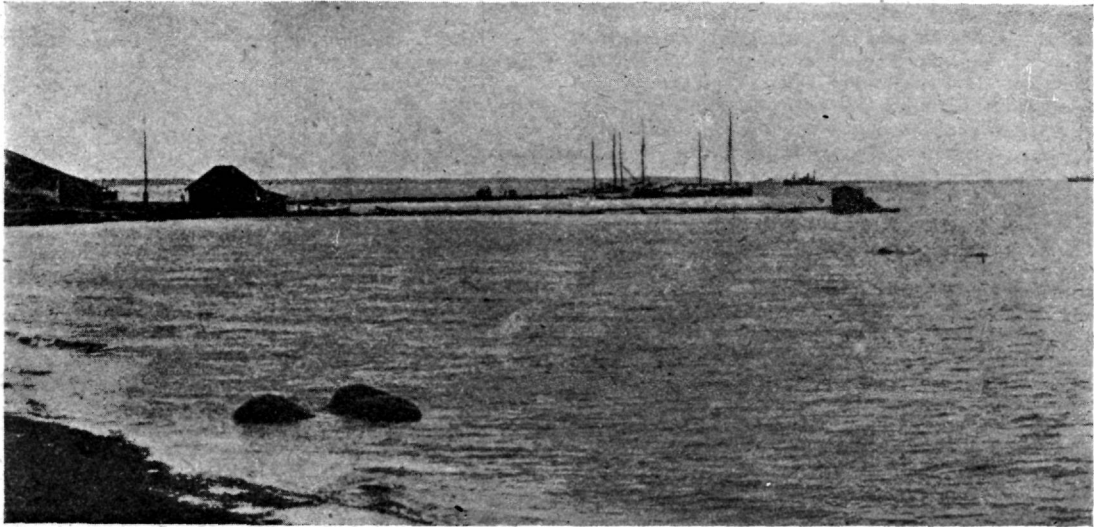
— Kus viibivad sõbrad praegu! Teavad nemad, et surema pean. On nendel aimu neist rasketest kannatustest, mis läbi olen elanud...

Kuid vahest ongi see nõnda parem! Kolmik-sõprus ei võiks ikkagi jäädavalt kesta. Niisugune on juba elu seadus. Üks peab kaduma, et teistele elamiseks võimalust anda...

Vang oli riides.

Sõbralik vangivaht soovis talle head reisu. Võõrad sõjariistus mehed võtsid teda oma vahele ja läksid... Kui vang välja viidi, oli veel pooplime. Esimesed koidu kiired selgitasid hädavaevalt ümbrust.

Eesti sadamad.



(Kindralstaabi IV osak. topo-hüdrograafia aastaraamatust.)

Kärdla sadam.

Vangimaja õues, kus ta esialgu peatas, oli ka teisi inimesi. Kuid palju neid oli ja kes nad olid — see kõik vangi ei huvitanud.

Ei seal õeldud üksiteisele tervitusi, ega soovitud head hommikut.

Vaikselt ja tummalt ilmusid kogud kusagilt võlvialuselt sõjariistus valvurite saatel ja jäid tardunult õue keskele seisma.

Valitses õudne vaikus...

Aeg näis igavik olevat...

Ka kõigea harjunud valvurite peale mõjus olukord rusuvalt.

Viimaks ometi anti kusagilt kellegi poolt pooltasase häälega käsk liikuda.

Ja vaikselt sammusid valvealused valvurite saatel minema.

Tummalt ja mehaaniliselt liikusid hallid kogud läbi sügise hommiku udu.

Piserdas vihma...

Raske meeleolu peale mõjus veel raskendavalt ilm.

Täielik vaikus...

Ei sõnakest ei valvealuste ega valvurite suust. Ainult tasased sammud. Näis nagu oleks kardetud ka kõvemini astuda; ei tahetud teisi segada...

Olid need hallid kogud veel inimesed, või olid nad ainult liikuvad kujud?

Töötas nende peades veel elu mõte, või oli kõik kustunud?

Kuid siiski...

Nagu pool kogemata vaatas vangi tema kaaslane. Vaatas ja sai tähepanelikumaks. Ta kogu muutus elavamaks ja liikumine läks järsumaks.

Tardunud halli kujukesse näis hing sisse tulevat. Ja kuuldusid esimesed poolsosinal õeldud, sõnad halli massi keskel hommikuses vaikus:

— Kaaslane, kuhu meid viiakse?—

Kuid vang vaikis.

Ei jõudnud see arglik küsimus tema suud liikuma panna. Ainult peas veeresid mõtted:

— Kuhu meid viiakse? Mis tarvis seda teada! Kas see pole lõppude-lõpuks ükskõik, kuhu meid viiakse.

Mida saatust inimesele ette määranud, sellest tema ei pääse!...

Küsija, mitte vastust saades, heitis uuesti pilgu vangi poole ja sõnas:

— Seltsilane, kus asub Sinu kodu?—

Jällegi liikus vastus ainult vangi peas:

— Imelik küsimus!... Kodu?... Meie läheme ju koju poole praegu. Varsti olemegi kodus... See koht, kus sündisin ja üles kasvasin, oli ainult türikeseks ajaks minu koduks, kuid jäädav kodu on ees...

— Sõber, kuidas õh Sinu nimi?—

— Nimi!?... Mida teen mina sellega siin?...

Jah, kord anti ka minule nimi. See oli siis, kui tema järele tarvidus tundus. Nimepidi hüüdsid mind isa ja ema, vennad ning õed. Nimepidi kutsusid mind sõbrad ja tuttavad. Nime järele hüüti mind koolis ja nime järele võeti mind sõjaväkke... Ent nüüd!...

Nüüd pole minul enam nime. Oma nime jätsin ma kodumaale, kui tema pinnalt lahkusin. Nüüd olen mina ainult vang Nr. 21...

Vahepeal oli, valgemaks läinud ja udu hakkas lahkuma.

Teraset vaatas vangi tema kaaslane ja hüüdis siis korraga ahastavalt:

— Inimene, vaata ometi korrakski minu poole. Kas Sa siis mind enam ei tunne!

Selles hääles oli midagi, mis tardunud vangisse elu tõi. Kiirelt pööras tema end rääkija poole ja mõttis teda läbitungiva pilguga.

— Halastaja taevast! On see võimalik, et Sina ka siin oled...

Ja imestades vaatasid sõbrad üksiteise otsa.

Kuidas see ometi nõnda võis olla?

Kuid samal ajal kuulsid nad õrna naise häält ütlevat:

— Issand, Sinu teed on tõesti imelikud!

Nagu valgust tabatud vaatasid mehed naise poole. See oli nende naisõber...

Jälle oli kolmiksõprus koos!...

— Kas mäletate veel toda õhtut, — rääkis naine: — kui liisku võtsite. Ma ei suutnud teisiti teha. Üht teist kaotada käis üle minu jõu ja sellepärast märkisin ma mõlematele loosidele risti. Teie lahkusite samal õhtul. Ootasin teid tagasi, kuid kumbki ei tulnud!... Mõne nädala pärast, aimates tõtt, astusin samale teele. Lootsin ikka veel! Ja tänu taevale, mu lootus on täide läinud...

Mõistsid sõbrad tiksteist ja vaiksidad...
Kusagil nõmme peal peatati nad.
Udu oli kadunud ja selgelt säras hommikune päike.
Pärast mõneminutilist lühikest ettevalmistust järgnes kaugele kostev kogupauk...
Kui keeruline ja küü lihtne on siiski inimese elu?
J. J.

Sõja koledus.

Mürtsus kole elukas, nõudis endale toitu. Kogu ümbrust, kus seisis küla, valdas lõpmatu kahurmürskude sadu. Mürsud lõhkesid maal ja taeva all, külvaten surma igale ettepuutuvale olevusele. Lõhkused maju, lõhkused lautu, kõiki kildudeks purustaden, kui paerahnen mererannan võimurikkad laenévood. Loomad, kes lautaden olid, said haavata ja paigutati kivimüüre alla, kun rabelesid suuren valun ning viimaks surid.

Oh häda, häda... sünnitas hirmu kogu ümbrusen olevaile inimestele, kes koju olid jäänud loomi söötma ja vara hoidma.

Nagu surnud sammus mees ühest maja uksest välja otse tänava poole. Tänaval seisatas ta, vaatas veel kodupoole tagasi nagu jumalaga jätten kõiki koduseid, vanaisa, loomi ja kogu varandust.

Teda võis ennem püstitet kujuks, kui inimeseks pidada, kui ta tänaval seisis.

Valge, surnusarnane, liikumata.

Teda äratas kole srappelli praksatus, mis pea kohal lõhkes. Kohe hakkas ta tänavalt kiirelt metsa poole sammuma kord-korralt lisaden kiirust juure, karten, et vaenlaste kätte satub, kun ilmaarmuta ootab surm.

Juhan Sambla, nii oli mehe nimi, on külan üks rikkamaist peremehist, kuna nüüd mõnisada marka taskun, sammus kodust välja, kõike saatuse hoolde jätten. Ta jõudis mõnetunnilise käigu järele üle raudtee, kun võis juba julgemalt hingata, sest raudteed kaitsesid meie väed.

Käratas pauk, taevaalune kohas valjust praksatuses ja imekiirelt tõusis Sambla talu laudast suitsusammus taeva poole. Kahurmürsk oli lauda põlema süüdanud ja nüüd põles ühen seen olevate loomiga maha ning tuul keerutas tuhka taevapoole üles ja laotas õhku laiali. Vaenlase väed tulid külla, kun kõik ära riisusid ja ühen võtsid, mis võimalik oli. Sambla tallu jäid toale ainult paljad seinad, kuna vanale taadile elu anti, et tal ise suur õnnetus oli juhtunud. Oh viletsust, viletsust, mida vanataat kannatas.

Oli särav kevadhommik. Päike saatis omad esimesed tulikiired maale, teda paitaden, ning suudelden.

Kiirelt sammus Sambla talu peremees kodu poole. Tee lahkele jõuden, kust kodu ja kõike seda kurba pilti näha võis, mis kodus ta äraolekuil oli sündinud, kukkus ta meelemõistuset maha.

V. Tammemägi.

Läti sõjalaeva „Virsaitis’e“ külaskäik Tallinnas 2.—5. okt. 1924 a.

1921 aasta suvel viibis meie kahurlaev „Lembit“ ühes meriväe kadette kooliga õpereisul välisvetes, kus muu seas külastas ka Läti, kus sai eriti sõbraliku ja sooja vastuvõtte osaliseks meie naabrusrüügi sõjaväe ja meriväe poolt.

Tol ajal Lätil veel oma laevastikku ei olnud. Oli ümberehitusel meripõhjust ülestõstetud miini läbi hukkunud endine Saksa miinihävitaja nr. 68, mida ümber nimetati „Virsaitis’eks“ (Rahvusjuht) ja 1921 a. sügisel valmis sai.

Juba sel ajal leidis Lätis maad arusaamine merejõudude tähtsusest meririigile, nagu seda Läti on, ja merijõudude soetamise kirglikemaks pooldajaks oli Läti Sõjaministeeriumi Rannaosakonna ülem mereväe kapten krahv Kayserling, kellel ka viimaks korda läks läbi viia „Virsaitis’e“ ümberehituse ja sel aastal 2 veelusepaadi tellimise.

Krahv Kayserlingi energilise tegevuse tõttu oli alus pandud Läti merijõudude kujundamisele. Praegu on ka juba olemas merilennu salk, mis allub Meriosakonna ülemale.

Juba ennem oli meie ja Läti merijõudude juhatuse vahel kindel kontakt loodud. Et kindlamaid ühendusi ja sõprussidemeid kahe naabruse mereväe vahel süvendada ja ühtlasi vastata „Lembitu“ külaskäigule, viibis Läti vahilaev „Virsaitis“ külaskäigul Tallinnas 2.—5. oktoobrini s. a.

Vahilaev „Virsaitis“ on vähe suurem meie „Lainest“. Tema mahutus on 525 tonni, varustud kahe masinaga ja saavutab kiirust kuni 17 sõlme. Säästus kiirus on 11 sõlme. Relvastud 3 kahuriga.

„Virsaitis“ komanderiks on kapten Briedis. Laeval 5 ohvitseri ja 67 meriväelast.

„Virsaitis’ega“ ühes sõitis ka meriosakonna ülem meriväe kapten krahv Kayserling ühes adjutandi ja 3 staabi spetsialistiga.

„Virsaitis“ saabus ilusa ilmaga Tallinna reidile neljapäeval, 2. okt. Temale sõitis vastu mootorpaadil nr. 10 meie poolt määratud side ohvitser mer. nooremleitnant Pontak.

Reidil vastuvõtmiseks seisab ankrul meie sõjalaev „Lembit“.

Kell 9 saluteerib „Virsaitis“ 21 aupauguga meie lipule, millele vastab „Lembit“ sama arvulise saluutiga Läti lipule.. Peale selle vahetakse saluuti komanderide vahel.

Kergelt liugleb vaikselt sügishommikul „Lembit’ust“ mööda naabrusrüügi kena kontuuriline sõjalaev, et oma kohale asuda, sadamas kaupmehe sillal.

Peale sadama saabumist algavad ametlised visiivid. Sama päeva õhtul on esimene vastuvõtmine külaliste auks kohaliku Läti saadiku h-ra Sesikise poolt meie ohvitseride keskkogu kasiinos, millest osa võtsid meie

valitsusliikmed, diplomaatiline esitus ja meie kõrgemad sõjaväelased.

Reede enne lõunat kulus linna ja meie sõjalaevastiku vaatamise peale. Peale seda järgnes rida pidulikke vastuvõtmisi.

Kell 4 algas S. S. Spordi väjal meie meriväe Läänemere laevastiku divisjoni ja Läti sõjalaeva „Virsaitis“ e vaheline jalgpalli-võistlus, mis lõppes 4:0 (4:0) meie kasuks.

Jalgpallivõistlust on vaatama tulnud ligi tuhande-pealine pealtvaatajate kogu. Läti meeskond võeti vastu nende rahvus hümniga ja meie — Eesti rahvushümniga. Mängijaid pildistati ühispildina. Peale jalgpalli võistluse oli õhtul kell ½8 garnisoni „Sõdurite kodu“ meriväe lippudega dekoreeritud saalis piduõhtu Läti mereväelaste auks. Peale lühikest kõnet, kus mer. leitn. Laguse poolt tervitus öeldi meie merijõudude juhataja ja meriväe nimel, paluti võõrad ühes meie meriväe ja teiste kaitseväge osade esitajaiga sõdurite ja meriväelastega ja nende daamidega lauda, kus elav omavaheline tutvunemine ja sõprussidemete loomine sündis.

Samal õhtul kell 10 algas ohvitseride keskkogu kasiinos ball, mis oli korraldatud Läti meriväe ohvitseride auks. Võõraid oli vastu võtnud Merijõudude juhataja k. t. meriväe kapten Salza rohkearvuliste külalistega, kelle hulgas olid meie valitsusliikmed, diplomaatiline korpus, ja meie kõrgemad sõjaväelased oma daamidega.

Laupäeval kell 1 oli vastuvõtmine hra välisministri juures ja õhtul kell 9 oli lõpu jumalagajätmise eine korraldatud meie lahkete külaliste poolt „Virsaitis“el“, kus selleks otstarbeks oli laud kaetud dekil, mis purjudega kaitstud ja lippudega dekoreeritud.

Viimasel einel oli hra sõjaminister, kindralstaabi ülem, merijõudude juhataja ühes staabi ülemaga, mit-

med meie jalgväe ja meriväe ohvitserid ja Läti saadik ühes Läti sõjaväe esitajaga. See koosistumine muutus eriti sõbralikuks, kus rohkearvulisi kõnesid peeti, milles toonitati Läti ja Eesti mereväe ühist tegevust ja lähema sideme ja läbikäimise loomise vajadust. Koosviibimine kestis kuni järgmise hommiku kella ½3-ni.

Pühapäeval kell 9 hommikul saabub v.l. „Virsaitis“ele“ Läti saadik ühes sõjaväe esitajaga ja 9—10 liigub „Virsaitis“ pikkamisi sadamast välja. Teda saatma läheb meie m-p. nr. 10 side ohvitseriga.

Reidil lahkub laevalt ja läheb meie mootorpaati Läti saadik ja sõjaväe esitaja, mis puhul „Virsaitis“ salu-teerib.

Varsti kaob „Virsaitis“ silmapiirilt.

3 päeva meie ja Läti meriväe koosviibimist suutsid süvendada sõprussidemeid, mis juba enne loodud, suutsid tutvuneda teineteise eduga ja päevamuredega. Enne ärasõitu avaldasid võõrad oma suurimat tänu vastuvõtmise eest, mis neile parimad muljed järele jätnud.

Ühtlasi imestavad nemad meie pealinna kiiret kasvamist ja eriti toonitavad, et linn oma arhitektoonilist keskaja ilmet on suutnud alalhoida. Ka meie sõjalaevastik äratas võõraste tähelepanu, mida reedel käidi vaatamas. Eraldi veetleb neid meie noor „Sulev“, kes samuti, kui „Virsaitis“ki“ meripõhjast saabund...

Praegu on Läti mereväel ehitusel veealused paadid, seega kindel laevastiku suurenemine. Ühenduses sellega tõuseb tulevikus veel lähem ühistegevuse kujundamine meie sõjalaevastikuga ja seega jääb soovida meie sõbralikule naabri merijõule suurimat edu ja arengut ja, et must-sinine-valge ja valge punase ristiga lipud teine teise kõrval Läänemerele lehvides oleksid kindlustuseks meie maade iseseisvuse kaitses...

Lagus,
Meriväe leitn.

Jalgpallivõistlus Läti sõjalaeva „Virsaitise“ ja meie Läänemere laevastiku divisjoni jalgpalli meeskondade vahel.

3. oktoobril s. a. peeti Tallinna V. S. „Spordi“ väjal meie küllasoitnud Läti sõjalaeva „Virsaitise“ ja meie Läänemere laevastiku jalgpalli meeskondade vahel sõprusmäng. Selleks puhuks oli spordi väli lipuhtes. Kell 16.10 tulevad väljale Läti ja Eesti kõrgemad sõjaväelased, keda mereväe orkester piduliku marsiga vastu võtab. Kohe peale selle ilmub väljale Läti jalgpalli meeskond, kes end poolrõngana üles seab. Läti meeskonna kohalejõudmisel mängib orkester Läti hümn. Selle järele ilmub ka meie mereväe meeskond, kes samuti välja teisele poolele poolrõngana asendub, mille järele orkester Eesti hümn mängib.

Võistluse algus oli ettenähtud kell 16, kuid tseremoniide tõttu algab mäng veerandtunnilise hiljaksjäämisega. Välja poole valivad lätlased. Meie meeskonnal tuleb esimesel poolajal vastu päikest ja poolviltu pärituult mängida. Esimesel poolajal hoiavad eestlased suuremalt jaolt palli külaliste poolel ja saavutavad oma kasuks neli väravat. Väravad löödi 4-mal, 33-mal, 40-mal ja 41-sel minutitel.

Mängu vaheajal pildistatakse meeskonnad üldpildina.

Teisel poolajal on mäng rohkem tasakaalus ning tehakse surumisi mõlema värava peale, kuid need ei õnnestu ja tulemus jääb endiseks — 4:0 eestlaste kasuks.

Üldiselt oli mängu hoog liig loid ja paistis silma, et meestel ikka „aega on“. Õige sagedasti kutsus meeste saamatus palli käsitamises pealtvaatajate naeru esile. Nagu näha, rahuldusid pealtvaatajad osalt selle omapärase lõbuga: see oli nagu vahelduseks meie spordi seltside esimese klassi jalgpallivõistlustele, kus paljudki pealtvaatajatest paigal ei püsi, vaid nõnda mängule kaasa elavad, et mängijate eeskujul jalgade ja kätega tegutsema hakkavad, mille all tihti teised pealtvaatajad kannatavad. Mängus oli ka momente, kus hulgana palli taga aeti, seda ilma armuta materdati ning hoope jagati (õige tihti löödi ka „tühja tuult“), vahet tegemata, kas see oma või vastase väravat ähvardab. Kuid publikumil tuleb leppida sellega, mida pakkuda võidi.

Lätlastele löödud neljast väravast tuleb osa vastuvaidlemata kirjutada nende väravavahi arvele.

Pealtvaatajaid oli 800 ümber. Vahekohtunikuna toimis h-ra O. Lövi.

Eesti-Läti kaitsevägede vaheline sõprusvõistlus jalgpallis 5. X. 24. Riias.

Nagu teada, külastas septembri algul Läti kaitseväge jalgpalli meeskond meid Tallinnas, kus ära peeti esimene Eesti-Läti kaitsevägede vaheline maadevõistlus jalgpallis. Lahkudes Tallinnast, andis Läti meeskonna esitaja ül. ltn. Pantelejev kindralstaabi ülemale edasi kutse, kus paluti meie kaitseväge jalgpalli meeskonda vastukülaskäigule sõprusvõistluseks Riiga 5. X. 24 a.

Läti Valgas võtsid meid vastu Läti sõjaväe kehalise kasvatuse juhataja ül. ltn. Pantelejev ja s. ametn. Karklins.

Kell 7,15 jõuab rong Riiga. Jaamaesisele meid vastu võtma on ilmunud Läti sõjaväe laskeinspektor

Terve aeg saadavad meid ül. ltn. Behrshins ja 2 sersanti, kes lahkelt seletusi Läti olude, Riia linna ja muude küsimuste kohta annavad. Nad hoolitsevad sõbralikult meie eest igas suhtes.

Pühapäeva hommikusele einele järgneb sõjamuuseumi vaatamine. Peab tähendama, et lätlased sel alal meist kaugele ette on jõudnud. Materjal on hulga rikkalikum meie omast; rohkem huvi ja asjatundlikkust on asetatud muuseumi korraldamisesse.

Kell 12 on lõuna. Mängu algus on kindlaks määratud kella 3 peale. Riia spordilimas kujuneb pühapäev sportliseks suurpäevaks.

Juba hommikust peale lehvivad mänguvälja värvatel Eesti ja Läti riigilipud. Kell 2 avatakse väravad ja esimesed kirglikemad spordiharrastajad ilmuvad väljale.

Paar minutit enne kella kolme läheme meie platsile, vastuvõetud tervitusmarsiga ja pealtvaatajate elava käteplaginaga.

Kell 3 jooksevad kergel sammul platsile lätlased, rohelistes särkides, sinistes pükstes.

Mängu pealt vaatama on ilmunud Läti vägede inspektor kindral Radshirsis, peastaabi ülem kindral Penikis, garnisoni ülema k. t. polkv. Kurelis, laskeinspektor polk. Kaminskis, hulk teisi kõrgemaid sõjaväelasi, meie saadik ja 3000 pealine rahvahulk.

Peale meeskondade pildistamist kogume keskringi peale. Al. polkv. Sparudegs tervitab meie meeskonda

sõnadega: „Armsad külalised, meie paremad naabrid ja lahingseltsilised! on rõõm ja au teid tervitada Riias. Oleme rõõmsad ilusa mängu üle, mida loodame näha, oleme rõõmsad rahuaegse koostöö üle, mis peab saama aluseks koostööle sõja päevil.“ Seejuures annab üle meie esitajale Läti lipu, vimprikujulise, mille ühel poolel Läti rahvusvärvid, teisel — vastavate rahvusvärvidega väljaõmmeldud „Latvia“, „Eesti“. Nende sõnade all Läti sõjaväe kokard, selle all „Läti sõjaväe spordi klubi“ ja 5. X. 24 a.

Liputüleandmisel hüüab Läti meeskond kolmekordse sportlise „shveiks!“

Lipu võtab vastu ja tänab kol. ltn. Roslender, millele järgneb meie meeste võimas „elagu!“

Meeskonnad esinevad järgmises koosseisus:

Eesti r/m. Leivat
(Side patl.)

r/m. Pöder s. am. Silber
(Lennuv. rüg.) (Pion. patl.)

r/m. Einmann kapt. Freiberg r/m. Kallaste
(Side patl.) (Kinst. kurs.) (Lennuv. rüg.)

kpr. Maurer v. a. o. Leies kpr. Ellmann r/m. Joll r/m. Vessart
(Side pat.) (5. j. rüg.) (Side patl.) (Len. r.) (Side pat.)

it. Viktins lt. Manguls v. s. Plauzis kpr. Purkalns kpt. Rumba
v. s. Simanovitshs ltn. Pukshe sers. Daude

v. s. Alksnis kapt. Kauke-Dauge,
Läti ül. ltn. Ivanov

Eesti rannik.



(Kindralstaabi IV osak. topo-hüdrograafia aastaraamatust).

Peipsi kallas Rannamõisa juures.

polkovn. Kaminskis, sõjaväe spordi klubi esimees al. polk. Spandegs, meie sõjaväe esitaja Lätis, kapten Lilienthal, Läti jalgpalli meeskonna kapten — kapten Rumba, hulk teisi kõrgemaid sõjaväelasi ja rahvast.

Jaamahoonele lehvivad Eesti ja Läti lipud. Muusikahelide saatel sammume läbi jaama. Autodel viiakse meid linna ja paigutakse: ohvitserid — „Imperial“ võõrastemajasse, sõdurid — ohvitseride kasiinosse.

Meeskonna saatjateks meie külaskäigu kestvusel Riias olid määratud ül. ltn. Behrshins ja kaks sersanti.

Ennelõunane aeg kuulub visiitide tegemiseks garnisoni ülemale ja meie saadikule.

Osa meeskonda tutvuneb sel ajal mänguväljaga, mis linna serval asub. Väli kujutab endast ilusat, suurt muruplatsi; ta on sõjaväe oma, tema enda poolt vanade kasarmute kohale ehitatud. Lätlased on näinud palju tööd ja vaeva selle platsi soetamise juures ja on nüüd õigusega uhked oma ilusa platsi peale.

Keskpäeva ajal eine ohvitseride kasiinos. Sellele järgneb kunstimuuseumi vaatamine ja linnaga tutvumine.

Õhtul palutakse osa meeskonda ooperisse, teine — tsirkusesse.

Vahekohtunikuna toimib Läti jalgpalli liidu esimees kapten Redlich.

Mängu poole valivad lätlased. Meil tuleb mängida vastu tuult ja päikest. Mängu algame meie ja viime palli kohe lätlaste väravate alla. Läti tubli kaitse aga likvideerib läbimurde ja saadab palli kaugele meie poolele.

2. minutil saab vasak äär, ltn. Vihtiush palli ja jõuab tema hoogsa jooksuga parema värava alla. — Seal tekib segadus. Vihtiush lööb, Leivat viskab end peale ja pareerib; pall aga pörkab tagasi ja satub vasaku sisemise kätte. See lööb värava peale. Kallaste väravas katsub palli jalaga püüda; pall libiseb üle jala — meie võrku — 1:0 lätlaste kasuks.

Sellele järgneb meie energiline pealetung. Meie tormajate liin sunnitab alalõpmata lätlaste väravate all kriitilisi momente. Nende väravaaht ltn. Ivanovs töötab aga suurepäraselt.

19. minutil on meie kasuks nurgalööök, mida aga korda ei lähe ära kasutada.

23. minutil kõva surumine lätlaste värava all. Joll, Ellmann, Leies lähevad peale, ei anna Läti kaitsele võimalust palli meie poolele minema saata — vaid Läti väravasse. Seisukord 1:1.

Pool minutit peale uut lahtilöömist löövad lätlased of side'st 2:1. Meie pealetung ei anna tagajärge ja poolaeg lõpeb 2:1 Läti kasuks.

Teise poolaja algusel kisume meie initsiatiivi oma kätte, kuid varsti raugneb tempo ja mäng muutub mõlemil pool loiuks. Lõpuspurt algab alles 80. minutil. 87. minutil on Leies ilusa dribblinguga läbi ja lööb 2:2. Kaks minutit enne lõppu driblab Joll vasakul tiival, tõmbab vastase kaitse oma peale ja tserterdab siis kõrgelt Ellmann'ile. See lööb 19 mtr. pealt teravalt vasakusse nurka: 3:2. Kohe peale seda kõlab lõpuvile.

Mäng oli lahtine ja vahelduv ja oleks võinud hoopis teise tagajärgena lõppeda.

Peale mängu, õhtu kell 7, oli korraldatud ohvitseride klubi ruumes bankett, millest osa võtsid Läti sõja vägede inspektori staabi ülem kindral Buivids, tehnilise diviisi ülem polkov. Kurelis, polk. Kaminskis, al.-polk. Spandegs, meie sõjaväe esitaja kpt. Lilienthal ja mõlemad jalgpalli meeskonnad.

Kokkutulnute vahel on käimas elav mõttevahetus. Jutuajamine pöörleb spordi ja mängu ümber, milles nähtakse parimat abinõu sõbraliste suhete soetamiseks rahuajal. Avaldakse vastastikku soovi, et see sõbraline kohtamine mänguväljal mitte viimane ei oleks ja loodetakse, et juba lähemal ajal Läti ja Eesti sõjaväe meeskonnad sõbralises jääpalli võistluses Tallinna või Riia jääväljal kohtavad.

Pidusõogi ajal pöörab kindr. Buivids südamliku kõnega külaliste poole, kriipsutades alla vastastikkude sportlike külaskäikude tähtsust, milles näeb mõlemi sõjavägede üksteisele lähenemist ja jõudude kõvendamist, mis tarvis tulevikus. Ta tõstab klaasi Eesti sõjaväe eduks.

Kindr. Buivids'ile vastab meie poolt kol.-ltn. Roslender. Ta tuletab lühidalt meelde neid raskusi, mis mõlemil riikidel üle elada tuli selleks, et kätte võita vabadust, kuid kuidas siiski lõpuks sihile jõuti. Kutsub üles mitte puhata vanadel loorberitel, vaid kindlustada tulevikku, arendades vahvas sõjaväes moraalselt ja füüsilist jõudu.

Järgmisena võtab sõna al.-polk. Spandegs. Ta tuletab meelde ja näitab, et Vene sõjaväes ei tuntud sporti. Kui ilmasõja kestvuselt liitlased vabal ajal sõjaväljal sportisid, mängisid korraldajad, siis vaadati selle kui kergemeelsuse peale. — Nüüd on vaade selle kohta muutnud. Täna polnud mitte võistlus, vaid — sõprusmäng. See on parem abinõu tsiviliseeritud

rahvaste juures, üksteise jõude tundma õppida. Täname mäng näitas, et külalistel rohkem spordijõudu. Rõõmustab sarnaste liitlaste üle.

Polk. Kaminskis konstateerib samuti mängu ja elava läbikäimise tähtsust sõprusidemete loomisel. Kõne lõpus palub terviseid üle anda kõikidele Eesti sõjaväelastele ja nende perekondadele.

Ül.-ltn. Pantelejev võrdleb spordi arenemist Läti ja Eesti sõjaväes ja konstateerib, et jalgpall meie sõjaväes kõrgemal järgul ja sealt palju juurde õppida võib.

Peeti veel hulk kõnesid, mis kõik alla kriipsutavad neid sõprusidemeid, mis saavutatud sportlike läbikäimisega.

Koosviibimine kestis keskööni.

Esmaspäev tutvunetakse spordi arenemisega Läti sõjaväes, käiakse jumalagajätmise visiitidega garnisoni ülema ja meie saadiku juures ja tutvunetakse linnaga.

Kell 7 on viimane koosviibimine ohvitseride kasiinos.

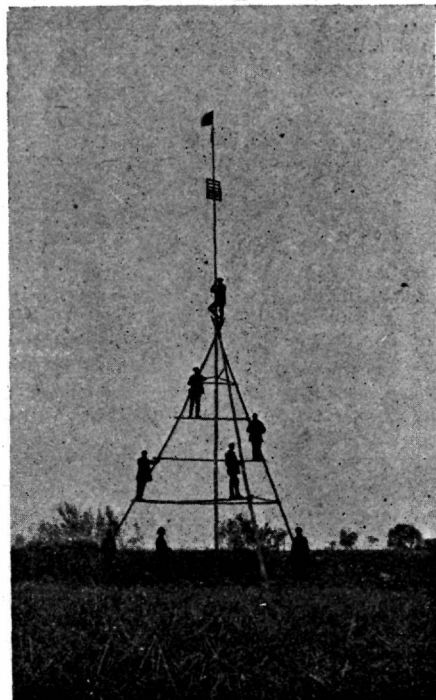
Jaama saatma on ilmunud meid polk. Kaminski'ga eesotsas suurem arv Läti sõjaväelasi ja rahvast.

Veel viimased mõttevahetused, jumalagajätmised ja kell 10,45 algab rong liikumist muusika saatel. Meie mehed laulavad „nad elagu!“ Siis kaob Riia linn silmist.

Ei saa siin allakriipsutamata jätta seda sõbralikkust ja galaantsust, mida ilmutasid lätlased meie vastuvõtmisel Riias.

H. Fr.

Eesti rannik.



(Kindralstaabi IV osak. topohüdrograafia aastaraamatust).

Peipsi Sääritsa küla juures.

Sõjaväelised teated välisriikidest.

Poola.

Palgaoludest Poola sõjaväes.

Poola sõjamineister kindral Sikorski on kokkuleppel rahaministriiga viimasel ajal korralduse teinud sõjaväelaste olukorra parandamiseks ja nimelt: sõjaväelased saavad omanduseks kõik palga, mis neile tänini väljaantud maksvate seaduste põhjal. Kui sõjaväelased soovivad oma palgaga toetada mingisugust otstarvet, mis otsekoheselt ühenduses sõjaväega, samuti sõjaväelist korporatsiooni elu, siis võivad nad omast varustusest väeosa ülema nõusolekul ja ainult teatud piirini seda toetada, kuid mitte rohkem kui 8% tervest palgast.

Palgast võetavate maksude maksmiseks on määratud palju soodsamad tingimused, s. o. nende maksude maksmine on määratud pikema aja peale.

Päevarahad ametlikkudel sõitudel on kõrgendatud kuni 50%, samuti on määratud palju suurem tasu jaamadesse sõitmise eest voorimehel ja küüdi-hobusel, väljaminekud korterite eest komandeerimisel jne.

Suuresti on tõstetud lisatasu komandeerimistel, mille juures seda kõrgendatud lisatasu terve komandeerimise aja eest maksetakse.

Komandeerimistel Varssavist ja Ülem Sileesijast, jääb maksa sama palk, juurdearvatud komandeerimisrahad. Komandeerimisel Varssavi ja Ülem Sileesijasse maksetakse pealinna või piiriäärsete maakondade lisatasu.

Teenistuse otstarbeks lubatakse elukutselistele sõjaväelastele sõduri mundriiuet kroonu hinnaga omandada. Siia kuulub suve, kui ka talve mundriiue.

Ühiselu kooperatiivide jaoks on muretsetud neli miljoni zlotyt krediiti (1 zl. = 1/10 dollarile). Peale selle on toetust antud ka teistele majanduslike iseloomuga kooperatiividele.

Praegu töötatakse korralduse kallal, kuidas sõjaväelastele ja nende perekondadele soodsamalt arstiabi anda, kuidas sõjaväelastele selle hinna eest korterit muretseda, mida nemad palgalisana saavad, kuidas väljateenitud aja eest palga kõrgendada jne.

K. U.

Venemaa.

Vene Nõukogude sõjalaevad Soome lahes.

4. okt. s. a. märkasid meie sidepostid 2 suuremat ja 5 vähemat Vene sõjalaeva manööverdavas Kokskaari saare lähedus. Üks suurematest oli „Rjuriku“ ja teine „Okeani“ tüüpi, kuna väiksemad nähtavasti miiniristlejad olid.

Nähtavasti kasutab Vene sõjalaevastik praegu soodsaid ilmu, et omas sõidukavas ettenähtud sügismanöövreid lõpule viia. Üks miiniristlejatest oli kauemat aega ankrul, kuna pärast sealt lahkus Kroonlinna suunas.

Lgs.

Saksamaa desarmeerimine.

Liitlaste meriväe komisjoni tegevusest.

Liitlaste vaheline kontroll komisjon, mis moodustati kohe peale vaenulise tegevuse lõpetamise 11. novembril 1918 a., on oma tegevuse „Times'i“ järele 30. sept. s. a. lõpetanud.

Komisjoni poolt on Saksa sõjaväevarustusest hävitatud 300.000 tonni mitmesuguseid materjale, mille hulka kuuluvad ka soomusplaadid. Teiste hävitatud sõjamaterjalide hulgas oli 5162 kahurit; 4534 kahuri ülesseadet ja lahvetti; 35 079 miini, 13.500 abiosa, ligi 7000 torpeedot; 44.049 tonni laskemoona ja 33.000 tonni segamaterjale.

J. A.—n.

Prantsusmaa.

Prantsuse sõjavägi.

Prantsuse sõjaväes on hiljuti ettevõetud väeüksuste nimetuste muutused, peaaesjalikult sõjaväe mehaniseerimise eesmärgiga. Seal ei ole enam ratsa ega jalgväe diviise. Ratsa diviisi asemel on nüüd tarvitusel „Kerge diviis“ (division légère) ja jalgväe diviisi esemel — „Liini diviis“ (division de ligne). Praegune kerge diviis on tugevam oma eelkäijast 1818 aasta ratsa diviisist 3000 kuni 4000 ohvitseri ja mehe võrra.

Prantsuse kerge diviisi lahingkoosseisu võib arvata umbes 10.000 mehe peale. Tema tule jõud on eelsõjaaegsega võrreldes suuresti tõusnud. Peale püssi tule on diviisil tarvitada kerge tüübilised 75 m/m kahurid; 37 m/m kahurid soomusautodel; 58 m/m kaevik mörtiirid, rasked Hotchkissi ja kerged kuulipildujad.

Kerge diviis seisab koos diviisi staabist, 3 ratsa brigaadist, soomusautode staabist 3 soomusautode eskaadriga, kahest hobukahurväe brigaadist 75 m/m kahuritega, 400 jalgratturist — 3 rühmas, 1 Hotchkissi süsteemi kuulipildujate jaost, 1 kaevik mörtiiride jaost ja inseneriväe jalgratturite täienduosast, side salgast ja looma tervishoiu jaost.

Ratsa brigaad koosneb 2 rügemendist — 4 eskadroniga igas rügemendis ja staabi eskadronist. Soomusautode eskaadri juhatajal on oma ette võitlusauto ja igal temale alluval eskaadril on 12 soomusautod, relvastatud igaüks ühe 37 m/m kahuriga ja ühe raske Hotchkissi kuulipildujaga. Murdmaal tegutsemiseks võib soomusautodele tagamiste ratasite asemel tankide eeskujul asetada katterpillari veoalused, samuti nagu inglise Citroeni süsteemilistel soomusautodel. Jalgratturite rühmad on igaüks 3 jakku jagatud, 3 võitlusgrupiga igas jaos ja igas grupis kerge kuulipilduja.

Tankidest on tarvitusel samad tüübid, mis 1918 a. Kerged tankid on Renault süsteemilised ja rasked Inglise mark V süsteemilised. Arvatakse, et prantslased võivad väljapanna 3500 tanki, peaaesjalikult Renault süsteemilisi, mis on organiseeritud 40 kuni 50 pataljoni. Järgmisena tulevad soomusautod, mis, nagu öeldud, kuuluvad kergete diviiside juure. Neid on 240 tükki ja on jagatud eskaadritesse.

J. A.—n.

„Sõdur“ tungigu ka maale —

:: alewikku ja tallu! ::

Belgia.

Parlamentide vahelisel istangul Genfis seletas „Matin'i“ teatel Belgia saadik von Wallegghem järgmist: „Kahjuks tehakse sõjariistade vähendamise vastu nende poolt kihutustööd, kes sõjatõususe edasitegutsemisest rahaliselt on huvitatud. Kontroll ei pea mitte ainult eravabrikutega piirduma, vaid teda tuleb ka riiklike ettevõtete peale laiendada. „Professor Quidde (Saksamaa) arvas, et sõjariistade vähendamist pole veel saavutatud; tulla takistada relvade valmistamist; ta ei uskuvat, et Saksamaal suured, salajased sõjariistade ladud asuda; naabritel ei tulla seega kallaletungki karta.

Eesti rannik.

Peipsi rand Smolnitsa
juures.



(Kindralstaabi IV osak. topo-hüdrograafia aastaraamatust.)

Daani.

Väejuhatusel on kavatsus uut püssi tarvitusele võtta. Praegu on ta tehnilistes asutustes proovimisel.

Inglismaa.

„The coast Artillery Journal“ (Ameerika) ütleb, et Inglise tööerakonna valitsusel on riigikaitse küsimustes selge seisukoht. Ohuministeeriumi alam sekretär on veendunud pacifist, nagu paljud teisedki valitsuse liikmed, kuid nad ei taha oma isiklike kalduvuste ja arvamistega riigikaitsele feel tülik olla. Tegelikult pole tööerakonna valitsus kunagi Inglismaa jaoks desarmeerimist nõudnud. Ta nõuab ainult relvistuse rahvusvahelist piiramist, et hüüdsõna „Ei kunagi enam sõda!“ teostada. Tal on seks küllalt tõsist inimõistust, et aru saada, milline narrus see oleks, desarmeeruda sel ajal kui teised riigid sõjariistus. Tööerakonna valitsuse liikmed on eestkäit inglased, alles siis parteimehed.

„Daily Telegraphi“ teatel on õhusõidu ministeeriumi korraldusel ehitusel uued lennukid, mis läbi terasest ja mis suudaksid 50 täiesti sõjariistus sõdurit edasi toimetada. Kr.

Briti ekspeditsioonväed.

„Times“i 19. maist ja 4. oktoobrist teadete põhjal seisab Inglise sõjavägi koos 4 jalgväe diviisist, 2 ratsa brigaadist ja väljaspool diviisi koosseisude olevatest üksustest, millede väljaõpetatud tagavara koosseisud veel küllaldased ei ole.

1914 a. on Inglise sõjavägi koosnenud 6 jalgväe diviisist, 1 ratsa diviisist, 1 side brigaadist ja väljaspool diviisi koosseise olevatest üksustest, tarvilise arvu väljaõpetatud tagavaradega.

Sinjuures tuleb tähendada, et nende arvude hulka ei kuulu mitte Inglise asumaadel olevad väed.

1914 a. oli sõja koosseisude järele Inglise jalgväe diviisid vähe üle 18 000 mehe, selle hulgas 585 ohvitseri. Diviisid oli siis 76 kahurit ja 24 kuulipildujat; 876 hobuste jõul liikuvat veo-abinõu, umbes 5.600 hobust, 9 automobiili, 9 mootorjalgratast ja 275 jalgratast.

Praeguste „uute koosseisude“ järele on jalgväe diviisid ligi 17.400 meest, mille hulgas 700 ohvitseri; diviisid on 60 kahurit ja 541 Lewis'i ja teisi kuulipildujaid; 858 hobuste abil liikuvat veo abinõu, ühesarvatud 83 liikuvat kōōki; 270 mootorveoriista; 85 mootor-jalgratast ja 387 jalgratast

Sõjaliseks tegevuseks sisaldab praegune jalgväe diviis: diviisi staabi, 3 jalgväe brigaadi — igas brigaadis 4 pataljoni, kahurväe staabi 3 välja kahurväe brigaadiga, 1 hobuste seljas kantavate kahuritega kahurväe brigaadi, garnisoni kahurväe ja diviisi laskemoona kolonni; inseneriväe staabi ühes väljapargi kompaniga ja 3 välja kompaniga, diviisi side, diviisi vööri, 3 välja ambulantsi, sanitaar jao, looma tervishoiu lendjao ja korrahoijja kompani sõjaväe politsetiste ülesannete täitmiseks

Ratsa brigaad sisaldab praegu nagu ennegi, brigaadi staabi ja 3 ratsa rügementi. Enne, kui ratsa brigaad oli ratsa diviisist iseseisev, siis oli brigaadi koosseisus veel 1 patareli hobukahurväge, laskemoona kolonn, inseneriväe salk, side salk ja ratsa välja-ambulants. Nüüd ei ole need tingimused enam maksvad. Ratsa brigaadis on nüüd 2.200 meest, mille hulgas 98 ohvitseri; brigaadis on 66 Hotchkissi süsteemilist kuulipildujat. Ratsa brigaadil on ainult 1 mootor-liikumisvahend, kuid ratsa diviisi juures on neid 300 kuni 400, kõik peaaesjalikult diviisi vööril.

„Sõdurit“ võib tellida veel kogu 1924 a. peale. Kõik ilmunud numbrid saadetakse korruga kätte. „Sõduri“ aasta hind on ennekuulmata odav — ainult 300 marka!

Kaitseväelased,

tellige omile kaitseväes mitteteeniwatele sõpradele ja tuttawatele „Sõdur“ ilma nende teadmata!

Väljamaa sõjaajakirjandus.

Prantsusmaa.

Revue Militaire Générale. — (15. september). Ludendorffi lahingud Vene rindel 1914—1915. Jalgvägi liikumise sõjas. „Saatemasinad“ Prantsusmaal ja väljamaal. Diviisi transporteerimine automobillidega.

Itaalia.

Rivista Marittima (aprill). — 1. Mõtted veeluste paatide kohta. 2. Täpne mehaanika. — Mai: Andmed uute Itaalia veeluste paatide tüüp „O“ kohta.

Rivista di Artiglieria e Genio (juuni). — 1. Austria kahurid ja Veneetsia kirikukellad. 2. Jalgvägi ja kahurvägi sõjaeagsete suurte üksuste koosseisus. 3. Välja rippuvad kõisted. 4. Vee transport sõja ajal.

Soome.

Finsk militær Tidsskrift (juuni). — 1. Jalgväe lahing. 2. Välilaske õppe põhimõtted.

Norra.

Norsk militært Tidsskrift. — 1. Schlieffeni operatsioonide plaan ja Saksa vägede harutamine prantslaste vastu 1914 a. 2. Kuidas algas sõda?

Rootsi.

Svensk militær Tidsskrift (mai). — 1. Ilmasõja viimane akt Idas. 2. Sõjakooli sisseastumise katsed. 3. Uued sõduri võimlemise juhendid.

Leedu.

Mūsų Žinynas (märts—aprill). — 1. Võitlus hirmu vastu. 2. Kerge kritiseerida — raske teha. 3. Sõduri mõtted. 4. Ilmasõja lühike ajalugu: 1917 a. 5. Tankid. 6. Raudteede kasutamine sõja ajal: Saksamaa.

Poola.

Bellona (mai). — 1. Alaliseväe ohvitseride ülen-damise põhimõtted. 2. Caporetto lahing. 3. I. Diviisi operatsioonid Ukrainas 1920. 4. Raudteed ja riigikaitse.

Lõuna-Slaavia.

Pechadiskii Glasnik (aprill, mai, juuni). — 1. Laevade tulistamine. 2. Eskadroni tule mõju tagajärjed. 3. Väljamaa sõjavägede kantavad relvad. 4. Jalgväe lahingettevalmistus.

Ratnik (mai). — 1. Morava diviisi 1912 ja 1913 aasta sõdades. 2. Kõrgem juhtimine Kumano lahingus. 3. Mürgised gaasid. 4. Uurimus välimäärustiku kohta.

Austria.

Militärwissenschaftliche und technische Mitteilungen (mai, juuni). — 1. Liitlaste ülemjuhatus 1813. 2. Przemysl sõja algusest kuni ümberpiiramiseni. 3. Euroopa sõjaväeliste määrustikkude võrdlev uurimus. 4. Maskeerimine. 5. Auto-vedu ja raskekahurvägi.

Hispaania.

Memorial de Artilleria (aprill). — 1. Keemilised väetusabinõud ühenduses tööstuse mobilisatsiooniga. 2. Jalgväe ja kahurväe koostöötamine. 3. Õhukaitse kahurvägi Ühisriikides. 4. Prantsuse arvamus riiklise tööstuse vajadusest.

Mai: 1. Kuulipildujate valmistamine seeriatena. 2. Elektromagnet raskuste tõstmiseks. 3. Välikahuri koorma kergendamine. 4. Flix'i (Tarragonia) elektro-keemia selts.

La Guerra y su Preparacion (mai). — 1. Sõja tööstuse ülesanded. 2. Maa-topograafia meetodid. 3. Kaitse tankide vastu. 4. Keemiline sõda.

Juuni: See number on pühendatud täielikult Itaalia sõjaväelisele organisatsioonile; väga sisukas monograafia.

Memorial de Infanteria (juuni). — 1. Marokko okupeerimine positsiooni süsteemi abil. 2. Patareide asukohad ja laskevõimalused. 3. Populäärne poliitiline ökonomia ja sotsioloogia. 4. Veealuse laevastiku tulevik. 5. Vastukallaletung.

Portugaalia.

Revista Militar (juuni). — 1. Tee Idasse. Lissabonist Macao'sse. 2. Saksa jalgväe uus määrustik. 3. Kaadrite ettevalmistus. 4. Aviatsioon meresõjas. 5. Sõja episoodid.

Hollandi.

De Militaire Spectator (juuli). — 1. Raskete ja kerge kuulipildujate taktikaline tarvitamine positsioon-sõjas. 2. Kriitilised mõtted kahurväe ratsa õppemää-rustiku kohta. 3. Saksa kahurväe määrustik. 4. Moraalsed tegurid.

Hollandi India.

Ind. Militair Tijdschrift (mai). — 1. Kahurväe tuli mägimaastikul. 2. Prantsuse intendandi kooli staashi aruanne. 3. Prantsuse asumaade sõjaväe organisatsioon. 4. Taktikalised vaatlused.

Juuni: 1. Saksa ja Belgia ratsavägi Ilmasõjas kuni 12. aug. 1914. 2. Ratsaväe tarvitamine. 3. Saksa jalgväe määrustik. 4. Taktikalised õppused.

Guatemala.

Revista Militar (mai). — 1. Kartus ja argus. 2. Seltsimehelikkus ja kohusetäitmine. 3. Kesk-Ameerika sõjaväeline elu. 4. Märkused lahinglaske kohta.

Juuni: 1. 1871 a. sõda. 2. Võimlemise mängud sõjaväes. 3. Kesk-Ameerika sõjaväeline elu.

Uruguay.

Revista Militar y Naval (märts—aprill—mai). — 1. 17. aastasaja taktika: Maurice d'Orange, Turenne, Gustav Adolf. 2. Keemia modern sõjas. 3. Veterinäärteenistus sõjas. 4. Kesk-Ameerika sõjaväeline ülevaade.

Kuuba.

Boletín del Ejército (aprill). — 1. Sõjaväelisest pedagoogikast. 2. Noorema ohvitseri ülesanne väeosas. 3. Kuulipildujad. 4. Jalgväe relvad. 5. Neli aastat hiljem. 6. Ilmasõda kümnes peatükis.

Mai: 1. Mõtted üldhariduse kohta sõjaväes. 2. Rannakaitse: loogika ja ettekujutus. 3. Ilmasõda kümnes peatükis. 4. Kindral Ulysse Grant'i memuaarid.

Chili.

Memorial del Ejército de Chile (mai). — 1. Öhu retk. 2. Sõjavägi kui rahva peamine kasvataja. 3. Postitudid Prantsuse sõjaväes sõja ajal. 4. Chili ratsavägi 1879 a. sõjas. 5. Prantsuse kahurväe taktikalise tarvitamise ideede arenemine. 6. Spionaash ja teadetekogumise teenistus.

Boliivia.

Revista Militar (aprill). — 1. Mõned mõtted kahurväe ja ratsaväe kohta. 2. Lennuväe populaarseerimine. 3. Praegused Saksa tendentsid kuulipildujate kompani tarvitamises. 4. Kuulipildujate arenemine. 5. Sõja julmused. A. K.

Kroonika.

12. okt. avati Vabadussõjas langenute mälestussamba Võrumaa komitee eestvõttel Võrumaal Pindi surnuaial kapten Friedrich Vreemanni mälestussammas. Kapten Vreemann, üks vabadussõja silmapaistvamatest kangelaskujudest, langas lahingus Rõuge mõisa juures 23. märtsil 1919 a. Õusammas kapten Vreemannile on vist esimeseks üksik-kangelastele püstitatuse mälestusmärgiks Eestis, millega Võrumaa komitee ilusa eeskju on annud ka teistele maakondadele.

Vaivara vabadussõjas langenute mälestussamba avamine oli 12. skp. sealsel surnuaial. Mälestussammas on valmistatud Saaremaa marmorist kujur Melniku poolt ja maksab üle 300.000 marga.

Vabadussõjas langenud kangelasi mälestav Tartu maa komitee on suvise vaheaja järele jälle energilisele tegevusele asunud. Päevakorral on langenute ühishaudade sügisene korraldamine, matuspaiga ilustamine, puude istutamine jne. Töökavasse on võetud ka end. Tartu kaitsepataljoni ülema kapten O. Elleri haud kordaseadmise.

Üldmälestussamba kavanditele on veel lisa juure tulnud kolmelt kunstnikult. Valiku küsimus on praegu veel lahtine.

Ohvitseride keskkogu tegevus. Kevadisel üldkoosolekul valitud uus keskkogu juhatus töötab järgmisel ametite jaotusel: esimees — kolonel Parfs, abiesimees kolonel Jonson, laekahoidja kol.-leitnant Kauler, sekretär major Tõnso, ametita liige kaptn.-major Maasik.

Uue ohvitseride kogu põhikirja väljatöötamiseks on juhatus valik moodustatud komisjon: esimees kolonel Jonson, liikmed kol.-leitnant Pinka, mer.-kapten Salza, kapten Kasekamp, kapten Oskar Kurvits.

Vabadussõjas langenud ohvitseride marmor-mälestustahvli ülespanemiseks ohvits. kekkkogu kasiinos on eeltööd käimas. Tegelik korraldamine on kolonel Jonsoni käes.

On otsustatud ellu kutsuda ohvitserkonna laulukoor.

Ohvitseride keskkogu pidude talve hooaja avamine on 25. skp. kontsert-balliga. Esinevad loodetavasti h-ra prof. A. Lemba, Arder, pr. Päts-Jakobson j. t. Kutsutavate võõraste kohta on maksmapandud uus korraldus, nimelt saadetakse keskkogu juhatus poolt nimelised kutsed välja kogue poolt sisseseatud nimekirjade põhjal.

Võidulaskmised Valgas. Valga maakonna kaitsealiidu kütisalk pidas 5. oktoobril võidulaskmisi — Jaapani vintpüssidest lamades käelt, põlveit ja püsti. Osa võtsid 12 isikut.

Salakaubitsemine Tallinna raioonis. Ajalehtede teatel on k. a. 9 kuu jooksul Tallinna piirivalveraioonis olnud 70 salakauba tabamise juhtumist. 70 asjast on 11 juba arutusel olnud ja tollinõukogu poolt nende peale üle 27 miljoni marka tollitrahvi määratud.

Sõjaringkonnakohtus oli mitu päeva arutusel suurema salakaubaveo organisatsiooni protsess. Peale 17 tundi järjest kestnud otsustamist kuulutas kohus 9. okt. kell 9 hommikul otsuse, mille järele Timofei Kuuse, Aug. Frosh, Jaan Anderson, Juhan Tomasson, Vladimir Teterin, Rob. Teder ja Mihkel Anderson süüdi mõisteti, esimesed kaks — 6 kuuks, J. Anderson — 5 kuuks ja viimased — 3 kuuks ühes 50-ne verstaalises piiriäärse maa-alas elamisõiguse võtmisega. Eeluurimisel kinniistatud aeg võetakse arvesse. Kõigile solidaarselt määrati 1.707.057 marka tollitrahvi. Kuuse ja Frosh tunnustati elukutselisteks salakaubavedajateks ja karistati neid veel eraldi 230 625 margalise rahatrahviga. Salakauba varjamise eest mõisteti Rich. Künkmannile 46.341 mkr. trahvi. Mootorpaat „Jenni“ ja piiritus konfiskeeriti. Piirivalve end. Tallinna jaoskonna ülem Raudsepp ja Klaara Frosh mõisteti õigeks.

Tulekahju. 8. skp. pääsis tuli lahti kaitseministeeriumi päralt olevas kuuris, Tallinnas Kopli tän. Nr. 27-a, kus olid hoitul kellegi eraisiku heinad. Tule algust märgati hilja, mispärast sellele enam piiri ei suudetud panna ja kuur täitsa maha põles. Tule põhjus teadmata ja kahju veel kindlaks tegemata. O. K.

Tänuavaldus.

Avaldame siinjuures tänu vennad Parika s'tele, kes Sv. ühendatud õpeasutustele 14 Eesti tähtsama tegelase suurendatud portreed ja ilukõites raamatu „Eesti“ kinkisid. Annetus on suure väärtusega.

„Eesti“ on Parika s'te teos ja ilusam Eesti-keelne väljaanne Eesti üle, temas on üle 300 väga ilusa pildi, tekst ning piltide seletus neljas keeles. Raamatus näeme meie, mis Eestis tõesti on. „Eesti“ oleks üheks kaunimaks ilustuseks ametiasutuste ootesaalis, raamatukogudes ja igale sõjaväelasele oleks ta hääks käsiraamatuks oma isamaa tundma õppimiseks.

6. oktoobril 1924 a.

J. Rink,
Kindralstaabi-kolonel
Sv. ühendatud õpeasutuste ülem.

Õiendus.

Palun järgmist õiendust Teie lugupeetud lehes avaldada:

„Kajas № 233, kolmapäevast 8. oktoobrist s. a. ilmus kirjatükk „Sõjaministeeriumi päevamured“, kapten Asmanni nimetamise kohta Kindralstaabi käskudetahtjaks ohvitseriks.

Juba 30. septembril s. a. sai Sõjaministri poolt Korraldusvalitsusele käsk antud kapten Asmanni teenistusest vabastada, mis ka tegelikult käsukirjaga Kaitseväele 6. oktoobrist s. a. teostatud sai.

R. Reiman
Kolonel,
Korraldusvalitsuse ülem.

Wastutaw toimetaja: E. Limberg,
„Sõduri“ väljaanne.

Ilmusid trükist

Kindralstaabi 6. osakonna väljaandel:

Jalgväe relvade materjaal-osa

K. k. Lewis (jalgväe mudel).

Üldine kirjeldus, õpetamise meetodid ja hoolekandmise reeglid jalgväe kompanidele.

— Hind 55 mrk. —

K. k. Lewis'i lasketakistused.

Lisa jalgväe relvade materjaal-osa K. k. Lewis'i juurde.

— Hind 10 mrk. —

Saada „Sõduri“ talitusest, Pagari tän. № 1, tuba 50.

Kindralstaabi 6. osakonna
poolt väljaantud

raamatuist

on

„Sõduri“ talitusest

veel saada:

Ratsasõidu õpetus . . .	hind	50	mrk.
Juhatused käsigranaa- tide pildumiseks . . .	„	10	„
Kehaline kasvatus, võimlemismängud I vihk	„	25	„
Kehaline kasvatus, võimlemismängud II vihk, Liidu jalgpall	„	35	„
R. Kent: Distsipliin	„	75	„
Laske- eeskiri jalgväe relvadele. I osa . . .	„	120	„
Laske- eeskiri jalgväe relv. II vihk, kerge kuulipilduja	„	60	„

— Ilmusid trükist —

Sportala paremate tagajärgede (rekordide) registreerimise kaardid.

Hind 2 Mrk.

Saada „Sõduri“ toimetusest

— Tallinn, Pagari tän. № 1. —

Kindralstaabi VI osakonna foto üles- võtteid kaitseväe päevasündmustest

on saada „Sõduri“ toimetuses

— Tallinnas, Pagari tän. № 1. —